

Rodna gruda

Vsebina

Prizadevanje Jugoslavije za svetovni mir

I. S.:

Velika zavednost naših izseljencev v Urugvaju

Josip Zibilič:

Prisrčno slovo jugoslovanskega poslanika v Egiptu

Naša pesem v Franciji in Belgiji

Jurij Artič:

Delegacija naših izseljencev pri predsedniku Titu v Parizu

Ina Slokan:

Rojaki, pozdravljeni na domačih tleh!

Nova otroška klinika v Ljubljani izročena svojemu namenu

Vera Kuhar:

Recite jim hvala

Zbirke za domovino

Rado Miklič:

Organi delavskega upravljanja

Ali poznate tabornike?

Teresa Spek, St. Louis:

Pozdrav vsem rojakom Zaslavčanom, ki so se raztepli po svetu

Co. A. Kristan:

20 let Cankarjeve ustanove v Clevelandu

Francis J. Sumic, Joliet:

Vaše pesmi, Domovina mili kraj, Triglav moj dom, Slovo, Hej, Slovenci! (pesmi)

Asta Malavašič:

Hrepenenje (pesem)

Po domači deželi

Gaber:

Kos bo pel nad njim

Mirko Ličen:

Zadovoljni so bili pri nas

Domovina na tujih tleh

Pero izseljencev

Dom in družina

Mladi rod

Dr. Ivan Tavčar:

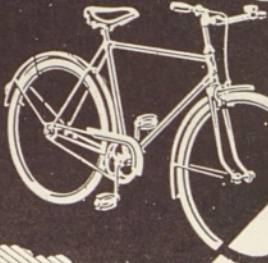
Cvetje v jeseni (nadaljevanje)

Nasloona slika:

Mekinje pri Kamniku (Foto Putnik, Ljubljana)

Izdelujemo kolesa tipa:

**Standard
Touring
Sport**

Rog

**TOVARNA KOLES
Ljubljana**

JUGOSLAVIJA

PROIZVODNJA SOLIDNIH, TRPEŽNIH TURNIH
IN ŠPORTNIH KOLES V PRVOVRSTNI IZVEDBI

MANUFACTURING OF SOLID, DURABLE BYCICLES —
ROADSTERS AND RACERS — IN FIRST-RATE QUALITY

Rodna gruda, glasilo Slovenske izseljenske matice v Ljubljani. — Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tomo Brejc. — Izhaja desetkrat na leto. — Poština plačana v gotovini. — Naročnina: ZDA letno 2 dolarja, polletno 1 dolar. — Francija: letno 500 frankov. — Belgija: letno 70 frankov. — Holandija: letno 5 guld. — Zahodna Nemčija: letno 6 DM. — Avstrija letno 35 šilingov. — Italija letno 800 Lit. — Anglija letno 15 šilingov. — Avstralija letno 0.80 Lstg. — Argentina: letno 2 dolarja. — Jugoslavija: letno 500 din, polletno 250 din. — Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva c. 5/1.

RODNA GRVDA

ST. 6

JULIJ 1956

LETO III.

Prizadevanje Jugoslavije ZA SVETOVNI MIR

Pravijo, da je nova Jugoslavija nekaj čisto svojstvenega. Svojestven primer, ki mu ni najfi para:

Dobrih 17 milijonov prebivalcev ima — kaj je to v primeri z drugimi veliko večjimi, številčno močnejšimi državami —, a vendar je vsepovsod po svetu dosegla ugled, kakršnega uživa malokatera država. Geografsko ni velika in gospodarsko tudi ne tako bogata, a vendar je v mednarodnih odnošajih njen vpliv dostikrat večji od tistega, ki ga imajo druge prostornejše, močnejše, bogatejše države.

Res, v našem svetu dostikrat še veljajo stara merila moči in ugleda: razprostranjenost dežele, število prebivalcev, gospodarska moč in — zaloge atomskih bomb.

Politični ugled in moralni vpliv Jugoslavije pa ne temeljita na teh merilih. Njej dajejo veljavo merila, ki so prav zadnje čase vedno večje teže. Merila, ki jih je pravzaprav Jugoslavija med prvimi začela uveljavljati: dosledna politika neodvisnosti in nenehen boj za mir.

Napačno bi bilo reči, da se jugoslovanski ugled začenja leta 1948. Takrat, ko se je mali David zoperstavil Goliatu, ko se je uprl pritisku in ogražanju svoje neodvisnosti. Jugoslovanski David se je zoperstavil veliko močnejši sili že leta 1941, v času ko so mnogi drugi že klonili. Takrat začenja in od takrat nenehno krepiti ugled Jugoslavije. Zakaj malo je dežela, ki bi vzdržale vse to, kar so prenesli narodi Jugoslavije, a pri tem ohranili svojo popolno neodvisnost, pa najsi bo to proti zahodu ali vzhodu.

Ljubezen do svobode in neodvisnosti je svojstvena jugoslovanskim narodom. In ker je ostalo zvesto stoletnim izročilom boja za svobodo in neodvisnost, si jugoslovansko ljudstvo prizadeva, da bi se vsepovsod po svetu dokončno uvelja-

vila ta načela: neodvisnost vsake države, enakopravnost vsakega naroda, nenapadnost.

To je temelj politike, ki ji pravijo politika aktivne koeksistence. Politike, ki išče poti, ki naj bi približala narode drugega k drugemu, ki naj bi državam različnih političnih sistemov dala možnost medsebojnega sodelovanja, ki naj bi za vedno odstranila nevarnosti vojne.

Jugoslavija je eden izmed pobornikov te politike. Jugoslavija je izven vojaških blokov, ki zastrujejo položaj v svetu in se po svojih močeh trudi, da bi koristila Vzhodu in Zahodu, pomagala odstranjevati nezaupanje med njima, prispevala k medsebojnemu zblizevanju. Pri tem pa ostala zvesta obveznostim, ki si jih je sama zadala kot član Združenih narodov ter krepila načela te mednarodne organizacije, ki lahko največ doprinese k odstranjevanju sporov med posameznimi državami.

»Vi, gospod predsednik,« je dejal predsednik francoske republike Rene Coty v zdravici ob obisku maršala Tita v Parizu, »ste postavili sebe in svojo državo v prvo vrsto dela za pomirjenje. V to smer, v smer sondiranja, približevanja in potrebnega pomirjenja ste predosem usmerili svoje mednarodne obiske, med katerimi je bila potrjena velika vloga, ki jo daje posebni položaj vaše države, njen nacionalni ugled in osebni ugled njenega poglavarja Jugoslaviji v svetovni politiki...«

Politični ugled in moralni vpliv Jugoslavije ne temeljita na zalogah atomskih bomb, na razprostranjenosti njenih dežel in na številu njenih prebivalcev. Njen ugled se meri z merili, ki v našem svetu postajajo odločujoče: na dosledni politiki neodvisnosti in na nenehnem boju za mir. Na politiki, ki je dala Jugoslaviji veliko prijateljev, in na boju, ki ji je ustvaril novih zaveznikov.

VELIKA ZAVEDNOST NAŠIH IZSELJENCEV V URUGVAJU

Dne 15. aprila so se v prostorih društva Hrvatski dom v Montevideu zbrali predstavniki jugoslovanskih društev v Urugvaju. Društvo »Hrvatski dom« so zastopali: predsednik Vice Mišetić, podpredsednik Jure Prusina in tajnik Marko Cetinić; za Slovensko prosvetno in podporno prekmursko društvo so bili navzoči predsednik Ludvik Mekičar, podpredsednik Bela Rajbar in tajnik Geza Kološa; za društvo »Jugoslovansko bratstvo« pa predsednik Franjo Suhanek, tajnik Ljuboslav Jutronič in zapisnikar Petar Kurtić.

Imenovani so v imenu svojih društev soglasno sklenili, da se ustanovi Meddruštveni odbor jugoslovanske kolonije v Urugvaju s španskim imenom »Comite Coordinador de la Colectividad Yugooslava en el Uruguay«. Namen tega odbora je, da se okrepi vzajemno sodelovanje in enotnost v jugoslovanski koloniji v Urugvaju in da se še poglobi društveno in podporno delovanje vseh jugoslovanskih društev na tem področju v dobrobit vseh jugoslovanskih izseljencev v Urugvaju in njihovih potomcev. Vsako izmed navedenih društev bo na svojem področju krepko branilo čast, neodvisnost in družbeno ureditev svoje domovine FLR Jugoslavije.

V ožji odbor so bili izbrani: za predsednika Jure Prusina, za tajnika Geza Kološa in za blagajnika Franjo Suhanek. Na sestanku je odbor sprejel obširno resolucijo, ki je bila objavljena po radiu in v listih v Urugvaju. Resolucija se glasi:

»Društva »Hrvatski dom«, »Slovensko prekmursko društvo« in »Jugoslovansko bratstvo«, združena v Meddržavnem odboru jugoslovanske kolonije v Urugvaju, izjavljajo pred urugvaj-

sko javnostjo, zlasti pa še pred jugoslovansko kolonijo v Urugvaju tole:

1. da je v navedenih društvih, ki imajo za seboj dolgoletno častno in demokratično preteklost, včlanjena velika večina Jugoslovancev iz Urugvaja;

2. da so sklenila vse svoje društveno in prosvetno delovanje posvetiti v korist jugoslovanske kolonije;

3. da se protivijo, da bi kakršna koli oseba ali skupinica izven njihovih vrst govorila v imenu kateregakoli dela jugoslovanske kolonije, pa naj bi bilo to hrvatskega, slovenskega ali kakšnega drugega;

4. da obžalujejo dejstvo, ko nekateri rojaki, naklonjeni fašizmu, ki so med zadnjo vojno delovali proti domovini, zlorabljujejo demokratično svobodo Urugvaja za nadaljevanje svoje klevetniške gonje proti lastni domovini;

5. pozivajo vse Jugoslovane v Urugvaju, da se vključijo v svoje demokratične organizacije ter sodelujejo pri skupnih prizadevanjih za razvoj svoje bogate tradicionalne domače folklore in ljudskoprosvetne dejavnosti;

6. izražajo popolno solidarnost z državno ureditvijo v rojstni domovini kakor tudi z demokratično državno ureditvijo v Urugvaju in z njegovim gostoljubnim ljudstvom, s katerim žive v miru in slogi že mnogo let.«

Ustanovitev novega odbora, ki v skupno delo povezuje vsa jugoslovanska društva v Urugvaju, in njihova rodoljubna resolucija, ki je plod globoke rodoljubne zavesti naših rojakov v Urugvaju in velikih simpatij, ki jih gojijo do nove Jugoslavije, toplo pozdravlja tudi Slovenska izseljenska matica, v prepričanju, da bo skupno društveno delo lahko koristnejše in plodnejše.

I. S.

Prisrčno slovo

jugoslovanskega poslanika v Egiptu

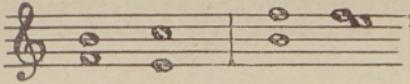
Pred odhodom na novo službeno mesto je jugoslovanski poslanik v Egiptu g. Marko P. Nikezić priredil v Jugoslovanskem domu v Aleksandriji poslovilni večer za naše izseljence. Poleg poslanika in njegove soproge so se sprejema udeležili svetnik poslaništva g. Čedomir Cvrlja, sekretar dr. Mirko Žgur in stalni delegat Zvezne trgovinske komore v Aleksandriji inženir Slavko Nikolić s soprogo. Prostori našega doma so bili polni naših rojakov, ki so prišli, da se pozdravijo in zaželijo srečno potovanje poslaniku g. Nikeziću, ki je bil zelo priljubljen v jugoslovanski naselbini. Bil je pomembna osebnost v diplomatskem zboru tujih predstavnikov v tej deželi, saj je s svojim neumornim prizadevanjem in delom, z globokim poznavanjem problemov s pomočjo svojih sodelavcev res mnogo doprinesel k tako prisrčnim in prijateljskim odnosom, ki vladajo danes med Ju-

goslavijo in Egiptom. Kot pogosti obiskovalec naših izseljencev v Aleksandriji se je živo zanimal za njihovo delo in napredek.

Predsednik Jugoslovanskega doma se je zahvalil g. poslaniku v imenu jugoslovanske naselbine in hkrati izrazil obžalovanje naših izseljencev ob njegovem odhodu. V svojem odgovoru se je g. poslanik zahvalil za izraze simpatij in naglasil enotnost in delo naših izseljencev v Aleksandriji in pomen Jugoslovanskega doma, s pomočjo katerega se bodo še bolj okrepile vezi in sodelovanje med Jugoslavijo in Egiptom. Povsod toplo pozdravljen je ostal g. poslanik še dolgo v prisrčnih razgovorih z našimi rojaki, katerih vsak mu je ob slovesu toplo zaželel na novem službenem mestu novih uspehov v dobrobit naše drage domovine...

Josip Zibilić

Naša pesem v Franciji in Belgiji

SLOVENSKI PEVSKI OKTET IN JUGOSLOVANSKI
MLADINSKI PEVSKI ZBOR STA NAS OBISKALA

Dne 15. aprila nas je obiskal Jugoslovanski mladinski pevski zbor, ki je prišel k nam na pobabilo francoskih akademskih mladinskih društev. Z velikim navdušenjem smo poslušali pesem naše jugoslovanske mladine, ki je svetla bodočnost naše domovine. S solzami v očeh smo se poslavljali, ko so se veselili in nasmejani vračali s postaje v Lensu v svojo nam nepozabno domovino.

Nič manj veselih src smo sprejeli 6. maja naš Slovenski pevski oktet iz Ljubljane, ki nam je zapel naše večno lepe slovenske pesmi. Za pevce smo priredili tudi prijeten izlet v Vimy, kjer je postavljen spomenik 60.000 padlim v prvi svetovni vojni ter je še danes po 42 letih polje vse razorano od granat. Obiskali smo tudi Loretto, kjer je največje vojaško pokopališče francoskih in nemških vojakov iz prve svetovne vojne. Njihov spomin so naši pevci počastili s staro slovensko skladbo. Nato smo nadaljevali pot proti Bruslju, kjer so nas toplo sprejeli. Bruyčani so bili navdušeni nad našo lepo slovensko pesmijo. Kmalu smo se pa morali posloviti, kajti čakali so nas še u Sallauminesu pri Lensu.

Težko smo se poslovili od naših dragih pevcev, katerih obisk nam bo ostal v trajnem spominu.

Jurij Artič, Lievin

AKADEMSKI PEVSKI ZBOR »TONE TOMSIČ«
V FRANCIJI

Naj vam kratko opišemo o svojem obisku v Franciji. Osmega aprila smo odšli iz Ljubljane v Lille, kjer smo se udeležili IV. mednarodnega študentskega kulturnega festivala, ki je trajal od 9. do 15. aprila. Tu smo imeli več koncertov. Peli smo v mestu Raubaixu pri Lilleu, kjer smo skupno s študentsko folklorno skupino »Branko Krsmanovič« iz Beograda in krajevnim pevskim zborom priredili Večer jugoslovanskih pesmi in plesov. Časopisne kritike o tem večeru so bile zelo laskave. Res smo častno zastopali Jugoslavijo na festivalu, ki so se ga udeležili tudi študentje iz Avstrije, Belgije, Francije, Izraela, Nizozemske, Nemčije, Poljske, Romunije, Saara, Sovjetske zveze, Spanije, Velike Britanije in ZDA. Višek festivala je bil zadnji dan, ko so na skupnem koncertu nastopili vsi pevski zbori, ki so se udeležili festivala. Navdušenje poslušalcev, med katerimi je prevladovala mladina, je bilo nepopisno. Zlasti so ugajale jugoslovanske umetne, narodne in partijske pesmi. Še isti večer smo nastopili tudi na zaključni festivalski prireditvi v palači Opere v Lille. Pripravili smo tudi program naših pesmi za radio postajo v Lille.

V nedeljo, 15. aprila pa smo prišli med vas, dragi rojaki, da tudi vam zapojemo naše pesmi. Za vas smo zapeli iz srca in še s prav posebnim veseljem, saj smo že v začetku začutili, da ste nas tudi vi res z vsem srcem poslušali. »Pozdravljeni v naši sredi,« nas je pozdravil po domače majhen deček in nam dal šopek rdečih

nageljnov. Izmed vseh pozdravov smo se njegovega najbolj razveselili, saj nam je dokaz, da naš jezik na tujem ni zamrl niti pri najmlajših, ki so bili rojeni in so zrastle daleč od domovine. Dragi rojaki iz Lensa! Nikoli ne bomo pozabili vaše gostoljubnosti in veselih uric, ki smo jih prebili skupaj.

Iz Lensa smo odpotovali v Pariz, kjer smo peli za televizijsko oddajo. Ob povratku pa smo nastopili še v Strasbourg za študente na univerzi. Vrnili smo se po 14 dneh, polni novih vtisov in zadovoljni z uspehi — v naročje drage rodne dežele...

D. Kralj

DOZIVELI SMO PRAV PRIJETEN VEČER

Iz Belgijskega Limburga se prav malo oglašamo. Ne mislite pa, da popolnoma spimo. Imamo tudi večkrat kakšno prireditev, pevsko ali igralsko. Nastopajo večinoma samo mlajši in se tako vadijo in izpopolnjujejo v materinem jeziku, kar je za nekatere nujno potrebno, saj ponekod celo doma več ne govorijo slovensko.

Dne 10. maja smo doživeli prav prijeten večer. Obiskal nas je Slovenski oktet iz Ljubljane na svoji turneji po Zahodni Evropi. Nastopili so tudi v Belgiji ter nas obiskali v Eysdenu. Doživeli smo nekaj prijetnih uric, da smo se počutili kakor da bi bili v domovini. Peli so same domače narodne pesmi, ki so nam več ali manj znane, zapeli pa so nam jih tako iskreno, da so nam segle v dno srca. Res so pravi mojstri. Tudi nekaj domačinov je obiskalo prireditev in bili so navdušeni. Skoda, da je bil čas našim dragim gostom tako kratko odmerjen. Upamo, da se kmalu spet vidimo.

Kovačič Franc, Eysden, Belgija

Delegacija naših izseljencev pri predsedniku Titu v Parizu

Lievin, 23. maja

Ob nedavnem obisku predsednika Jugoslavije maršala Tita v Franciji ga je v Parizu obiskala tudi delegacija naših izseljencev iz severne Francije. Nam članom te delegacije je bilo v čast in ponos, da smo stisnili njegovo junaško desnico. Predsednik se je živo zanimal, kako živimo. Razložili smo mu, da mnogi naši rojaki že uživajo zaslužno pokojnino iz naše domovine, za nekatere, ki smo delali v raznih evropskih državah, pa ta stvar še ni urejena, čeprav imamo že polno delovno dobo 35 let. Naš veleposlanik v Parizu dr. Bebler je nato pojasnil, da bo o tem v najkrajšem času razpravljala mednarodna socialna konferenca v Zenebi. Po pristranem razgovoru se je predsednik poslovil, mi pa smo mu toplo čestitali k 64. rojstnemu dnevu in mu v imenu vseh naših rojakov izseljencev zaželeli še mnogo zdravih in veselih let.

Jurij Artič

Prva letošnja večja skupina obiskovalcev iz ZDA, ki smo jo pozdravili na domačih tleh 16. maja

Rojaki, pozdravljeni na domačih tleh!

»Domovina, ti si kakor zdravje!«, je nekoč zanosno zapisal naš veliki pisatelj Ivan Cankar. Res je tako. O tem bi nam mnogo vedeli povedati naši rojaki. Na primer rojak Anton Žagar iz Francije. Njegovo življenjsko povest ste brali v peti številki Rodne grude. Zadnja štiri leta je ležal težko bolan v francoskem sanatoriju, kjer so ga večkrat operirali. Pa se mu je začelo vračati zdravje, odkar so mu slovenska radijska oddaja, Rodna gruda in Izseljenjski koledar zopet približali domovino. »Vrača se mi novo življenje, zdravje se mi je zadnji čas tako zboljšalo, da upam, da mi bo letos mogoče priti k vam v domovino...« Tako nam je pisal. In res je prišel. Ko se nam je predstavil pri Matici, kar verjeti nismo mogli, da je to tisti rojak, ki je še nedavno težko bolan ležal v sanatoriju v Franciji... »Sami zdravniki niso verjeli, da bom zmogel tako dolgo pot. Pa je šlo vse gladko — saj sem potoval v domače kraje — po dolgih 36 letih... Domovina me je ozdravila,« je preprosto povedal. Da je to res, so govorile tudi njegove otroško veselo sijoče oči.

Rojakinja Kajbičeva je prišla iz Holandije, iz Herlena. To je že njen tretji obisk v zadnjih letih. To pot ni prišla sama. Z njo sta bila hčerka Frančiška in sin Leo. Oba lepo govorita slovensko, kar je vsekakor zasluga njihove dobre, zavedne matere. Vseč so jima naši kraji, ostala bi, če bosta dobila primerno zaposlitev. In še nekaj vse tri krepko veže na domačo zemljo — očetov grob tam na Vranskem. Pred

tremi leti so mu izpolnili zadnjo željo in ga prepeljali iz Holandije v rodno zemljo. Ceprav so minila od takrat že dolga tri leta, je mati Kajbičeva vsa solzna rekla ob bridkem spominu: »Tako je bil močan, visok, na videz zdrav in komaj 47 let je imel, pa ga je podrla silikoza. Ko je videl, da bo kmalu umrl, me je prosil, da bi ga pokopali doma na Vranskem. Lažje bom umrl, če mi to obljubiš... Obljubila sem in tega je bil tako vesel, da je nekaj dni izgledalo, kakor da bo ozdravel... Pa mu smrt le ni prizanesla...«

Pri nas na Matici je vse dopoldneve živahno. Rojaki prihajajo in vsak prinaša s seboj svojo življenjsko povest, ki se je dolga desetletja razpletala in zapletala tam daleč na tujem. Telefon zvoní. Sorodniki sprašujejo, kdaj pridejo posamezne skupine. Radi jim ustrezemo z informacijami, kolikor jih imamo. Žal, pa nam vse potovalne agencije ne pošljejo seznamov rojakov obiskovalcev. Skupine se tudi dostikrat zakasnijo za nekaj dni, tako jih včasih čakamo na kolodvoru zastonj.

Dne 16. maja smo na domačih tleh pozdravili prvo letošnjo večjo skupino rojakov. Maticarji smo jim šli nasproti do Sežane, za pozdrav pa smo vsakemu natočili kozarček pristne kranjske slivovke. Pa smo bili kar hitro domači. Pomenki so se razpletli. Nekateri so skoraj po šestih desetletjih spet prvič stopili na domača tla. Triinpetdeset, dvainpetdeset, petinštirideset let... Koliko žuljev, koliko znoja, težkih naporov in velikih razočaranj je bilo

vmes. »Trdo smo morali hraniti, da smo lahko napravili ta obisk.« Rojakinja Josephine Odarjeva iz Canton Ohio mi je zaupala, da Jennie iz Barbertona pridno dela in hrani — da bo prihodnje leto, in to že četrtyč, lahko prišla na obisk v stari kraj... »Hallo!« Kdo kliče? Ozrem se. V koticu kupeja se veselo smeje star znanec — Matt Jarc iz North Chicaga. Po kratkih šestih mesecih ga je pot spet privedla v stari kraj, ki se mu je lani tako priljubil. Zdaj pravi, da bo ostal kar celi dve leti ali pa še dalj...

»Pojdem na Štajersko, gledat kaj delajo...« krepko žingajo tri »vesela dekleta« Frances Brgine, Cecilija Blažun in Šimnovčeva, ki po dolgih desetletjih prihajajo na obisk iz sončne Kalifornije.

Orient-expres hiti... Preveč hiti... Mimo oken beže primorski kraji, odeti v pomladno zelenje. Valovite gmajne so polne cvetočih grmičev — črni trn cvete... »Domovina, domovina, kako si lepa...« Stari Joe Kucler, ki po dolgih 53 letih spet vidi domače gmajne, ima solze v očeh...

Ob pol osmih je prispel vlak v Ljubljano. Tam so čakali svojci. In spet vzkliki, objemi in solze, solze veselja...

Dva dni kasneje, 19. maja, je preko Sežane prispela v domovino druga skupina obiskovalcev, v kateri je bilo 25 slovenskih rojakov. Ta skupina je pa imela smolo v Franciji, kjer so zaradi nemirov zamudili Orient-expres ter so potovali z rednim potniškim vlakom, ki je prispel v Sežano ob pol osmih. Rojaki so tožili, da so ves dan brez tople hrane, žal jim je bilo tudi, da so morali potovati skozi Slovenijo ponoči. Kozarček dobre kranjske slivovke pa je hitro pregnal slabo voljo in krepko je zadonela lepa slovenska pesem.

Rojak Joe Pucel iz Pittsburga je že star znanec, saj smo se spoznali že pred dvema letoma, ko je bil po dolgih desetletjih prvič v domovini na obisku. Tudi dober pevec je. Cel kup starih slovenskih pesmi zna, tudi tistih, ki so jih peli pri nas v prvih letih tega stoletja, ko je on odhajal na tuje. Tudi na tujem je rad in veliko pel in to v društvih in v prijateljski družini, kakor je pač nanoslo, pel je, čeprav mu ni bilo zmeraj z rožicami postlano, toda njegovo načelo je bilo: dobra volja in korajža velja! Pa nam je zapel staro trboveljsko:

Rojak Zagar iz Francije pred Zdravstvenim domom v Trbovljah

Rojakinja Frančiška Kajbičeva iz Heerlena v Holandiji s sinom in hčerko v razgovoru s članom Izvršnega sveta Matice Plevnikom in stalnim dopisnikom Rodne grude Cv. A. Kristanom

Po cesti mi pride ena zauber dekle,
ki ima nedolžno srce.
Za rokco jo primem,
jo v gostilno peljam,
za mizo se vsedem,
za vince ji dam...

Yenko Ciril iz Wyominga, ki je obiskal domovino po 35 letih, je privedel s seboj soprogo Angelo, ki je bila rojena v Ameriki. Zelo je obžalovala, da se vozi skozi Slovenijo ponoči in ne more videti lepih krajev, o katerih so ji toliko pripovedovali mož in starši. Marsikaj smo se še pomenili. Izleti, ki jih prireja Matica skupno s Putnikom, so zelo priljubljeni. Vsi, ki so se jih v prejšnjih letih udeležili, ne morejo prehvaliti, kako lušno so se imeli. Pa je bilo tudi zdaj veliko zanimanja za izlete in že prvega izleta, ki je bil od 4. do 10. junija, se je udeležilo 30 rojakov. Govorili smo tudi o Rodni grudi in IZSELJENSKEM KOLEDARJU. V veliko zadovoljstvo nam je, da sta obe publikaciji rojakom tako všeč in potrudili se bomo tudi v bodoče, da jim bomo ustregli, to je, da bosta imela Rodna gruda in koledar čim več lepih slik iz domačih krajev in da bo po možnosti prihodnje leto Rodna gruda izhajala dvanaajstkrat na leto.

V prijetnem veselem pomenku je čas hitro mineval in skoraj nepričakovano smo se znašli v Ljubljani, kjer so kljub pozni uri — bilo je že polnoči — potrpežljivi svojci pričakovali svoje drage. Ko smo Matičarji videli, da je za vse dobro preskrbljeno, smo rojakom iz srca zaželeli predvsem dober počitek, nato pa prijetno veselo bivanje v domovini in se poslovili z našim pozdravom: Nasvidenje pri Matici!

Ina Slokan

Pokaži „Rodno grudo“
prijateljem
Pridobi novega naročnika

Nova otroška klinika v Ljubljani izročena svojemu namenu

Dne 18. maja je bila v Otroški kliniki v Ljubljani velika in prisrčna slovesnost: v celoti je bila opremljena in izročena svojemu namenu vsa stavba, ki se uvršča med najmoderneje klinike v Evropi.

Slovesnosti so prisostvovali številni predstavniki ljudske oblasti in zdravstva v Sloveniji. Slovensko izseljensko matico je zastopala podpredsednica Zima Vrščaj-Holy. Od ameriških Slovencev, ki so v maju prispeli na obisk v Slovenijo, so se vabilu Izseljenske matice odzvali rojakinja Josephine Odar iz Cantona, Ohio, Mary Rugelj iz Milwaukeea in zakonca Alpner iz West Allisa, Wisconsin.

V slavnostnem govoru je predstojnik klinike, docent dr. Marij Avčič pozdravil vse navzoče ter izrazil željo, da bi lahko vsi tisti, ki so omogočili delovanje Doma zdravja otrok, kakor je lepo imenoval otroško kliniko, in vsi tisti, ki so in ki bodo delali v njej, lahko izpolnili svoje častne in plemenite naloge in po svojih najboljših močeh pomagali pri zdravljenju najmlajših in tako koristili vsej skupnosti.

Nova otroška klinika lahko sprejme 310 bolnih, in to od novorojenčkov do štirinajstletnih otrok, ter trideset mater, ki doje svoje bolne otroke. Nova zgradba je sedaj z vso sodobno opremo vredna več kot milijardo dinarjev.

Predstojnik klinike dr. Avčič, kakor tudi drugi govorniki so se v svojih govorih hvaležno spominjali ameriških Slovencev, ki so z velikodušnimi zbirkami pripomogli k tako moderni ureditvi klinike, saj so poslali v staro domovino za opremo klinike dragocene zdravniške aparate v vrednosti 250.000 dolarjev.

Takoj ob vstopu na kliniko, v veliki svetli avli, je z velikimi zlatimi črkami vklesan v domači marmor tale napis: »Ta stavba je opremljena s pomočjo darov Slovencev, združenih v Slovenskem Amerikanskem Narodnem svetu.« Starši iz Ljubljane in okolice, iz Gorenjske in Dolenjske, iz Štajerske in Primorske, ki iščejo v tem Domu zdravja svojim bolnim otrokom, prebirajo ta napis s hvaležnostjo do rojakov on-

stran oceana, ki so si s tem plemenitim darom postavili v rojstni domovini trajen spomenik.

Seveda, vse to ne bi dosti koristilo, če ne bi imeli na kliniki ljudi, ki ne le da znajo upravljati z vsemi aparati, marveč se z vso svojo strokovno sposobnostjo in ljubeznijo trudijo, da bi malim bolnikom vrnili zdravje.

Po slavnostnih govorih so si gostje lahko ogledali vse prostore klinike. Človek nima občutka, da je v bolnišnici, marveč v prijetnem domu otrok, za katere skrbe z največjo odgovornostjo. Vsa tri krila zgradbe so urejena na naj sodobnejši način. Vse so skušali uresničiti po načelih sodobne duševne higijene, da se otrok počuti v bolnišnici kakor doma, da mu je omogočen stalen stik z domom, predvsem z materjo.

V prvem krilu zgradbe so v dveh nadstropjih sobe za bolne dojenčke do prvega leta in za nedonošenčke. V drugem, veznem krilu so v glavnem laboratoriji, razne garderobe za uslužbence, kopalnice za zdravstveno osebje, rentgenski oddelek in družabna soba za otroke, ki je hkrati učilnica in igralnica. V drugem nadstropju so prostori za matere, ki doje svoje bolne otroke. V tretjem krilu zgradbe, ki je najnovejše, so v pritrličju prostori za otroke od prvega do tretjega leta, v prvem nadstropju od tretjega do štirinajstega leta in v drugem nadstropju za tuberkulozne otroke.

Otroška klinika si je pred vojno in v prvih povojnih letih iskala pribežališča v raznih stavbah ob Gruberjevem kanalu in v Streliški ulici. Sedaj je konec temu. Na Vrazovem trgu stoji danes ponosna stavba, nova moderna otroška klinika, ki lahko tekmuje z vsemi tovrstnimi stavbami v Evropi. Novo kliniko si lahko ogledajo posamezniki, množične organizacije in delovni kolektivi, saj je predvsem plod njihovega dela in truda, zlasti pa so iskreno vabljeni rojaki in rojakinje iz Amerike, da se na obisku v starem kraju sami prepričajo, v kako plemenite namene služi njihova velika pomoč.

Mila Senk

Pri ogledu nove otroške klinike so ameriški rojaki pokramljali z malimi bolniki v igralnici. Na sliki so mrs. in mr. Alpner iz West Allisa, Wisc. in mrs. Josephine Odar iz Cantona, Ohio

RECITE jim HVALA

Noč vsepovsod, tišina in mir, tako značilna za naša majhna mesta in nenadoma bolesten krik: »Mama, mama!«

»Ivan, Ivanček, kaj ti je?« prestrašena planje iz postelje mati. Razpletena kita se ji vsuje po že rahlo upognjenem hrbtu.

»Glava, moja glava,« stoka Ivan in solze mu kar same navirajo v oči, čeprav ne spada med tiste otroke, ki se cmerijo za vsako figo. Zato je njegova mama takoj vedela, da gre zares. Potipala mu je glavo. Ni bila vroča. Tudi mrzlice ni imel, samo strašen glavobol.

»Le kaj mu je,« jo je zaskrbelo. Narezala je krompir v ruto in mu jo zavezala na čelo: »To pomaga, Ivanček. Jutri bo že dobro, pa boš šel v šolo!«

Sedla je k njemu na posteljo in mu zapela tako kot občasih, ko je bil še čisto majhen: »Spi, spi, sinek moj!« Ivan je res zaspal. Ona pa se ni odmaknila od njega. Misli so ji zbežale nazaj v tista leta, ko je še nosila pod srcem tega svojega fantja.

Takrat sta bila srečna, ona in Ivan, njen mož. Oba sta delala, oba z ljubeznijo pričakovala rojstvo svojega prvega otroka. Ivan sta mu dala ime. Ona, Ana je hotela to.

»Če bo kdaj hčerka, bo pa Ana,« je govorila Ivanu.

In tako je Ivanček rasel. Že je začel hoditi, že čebljati v svoji prvi, le materi razumljivi govorici. Tedaj pa je vojna raztegnila nad njuno srečo svoje mračne peruti. Ivan je odšel. Dolgo je jemal slovo od žene, še dalj pa se je poslavljaj od Ivančka, od katerega se kar ni mogel odtrgati. Končno ga je vžela noč.

Minila so težka leta trpljenja in gladu. Mir se je razlil čez razbičano in požgano deželo. Vračali so se Anini znanci in Ivanovi prijatelji. Ana je čakala. Toda Ivan se ni vrnil. Nikdar več ni slišala njegovih korakov, ki se približujejo njunemu podstrešnemu stanovanju. Nikdar več.

Ivanček pa je posledje rasel brez očeta. Bil pa je slaboten otrok, ki se mu je poznalo pomanjkanje med vojno. Kljub temu je bil priden v šoli in doma. Ko da bi vedel, da se ne more mama tako ukvarjati z njim, ker je v službi.

»Zdaj hodi že v tretjo gimnazijo,« razmišlja Ana. »Se malo in spravila ga bom h kruhu.« Ko se je že svitalo, je Ana šele legla v posteljo. Kaj ji bo prinesel dan?

Ivanček se je stokaje zbudil. Bled je bil in z velikimi kolobarji pod očmi.

»K zdravniku morava,« mu je dejala Ana, »Danes ne pojdeš v šolo. Zvedeti morava, zakaj te boli glava.«

Šinko ni trmoglavil. Odšla sta k zdravniku. »Majhen glavobol. Minil bo tako, kot je prišel.« Zapisal mu je zdravila. Pa mu niso pomagala. Naslednji dan je bilo še huje. Zdaj že jedel ni več. Ani pa je vedno bolj bridka boleost trgala srce.

Naslednji dan pa ga je poslal zdravnik v bolnišnico.

»Tu pa nekaj ni prav. V bolnišnico morate z njim. Tam imajo aparat, ki bo morda odkril to, kar jaz ne morem.«

Odšla sta. Čeprav vedno pogumen je Ivan vzdrhtel, ko je prestopil prag velike, svetle bol-

nišnice, v kateri ni bil še nikdar. Prijazen zdravnik ga je sprejel, pogledal napotnico zdravnika in se resno ozrl na Ivana. Nato ga je peljal v drugo sobo, kjer je stal poseben aparat, močno podoben veliki zaprti omari.

»Vidiš Ivan, ta aparat pa imenujemo elektroencefalograf,« je dejal zdravnik. »Ta nam bo pokazal, zakaj te tako boli glava.«

Ivan je sedel k aparatu, zunaj pa je vsa v skrbeh čakala mati. Končno so se odprla bela vrata.

»Tumor ima, na možganih. Toda nič strahu. V pravem času ste ga pripeljali. Vidiš fant,« se je nato obrnil zdravnik k Ivanu. »Zdaj so ti pa pomagali naši rojaki iz ZDA,« mu je dejal.

»Oni?« je nejeverno vprašal Ivan in gledal zdaj zdravnika, zdaj mater.

»Da, prav oni, kajti aparat, ki nam je pomagal ugotoviti tvojo bolezen, je njihovo darilo naši kliniki.«

Osuplo sta poslušala Ivan in Ana vsa v solzah.

»Recite jim hvala, če srečate koga izmed njih, in povejte, da se jim zahvaljuje mati, ki ji je od vsega ostal le še sin.«

Odšla je, rahlo upognjena, a trdnih korakov. V temo njene bolečine je sijalo svetlo upanje — tokrat dobro vedoč, da bo Ivan ozdravel.

Zdravnik ji je sledil s pogledom in stisnil k sebi Ivana...«

Vera Kuhar

ZBIRKE ZA DOMOVINO

Dne 19. februarja so prikazovali v North Chicagu-Waukeganu barvne slike, ki so bile posnete ob obisku v stari domovini. Udeležba na prireditvi je bila izredno velika. Najprej so predvajali na magnetofonski trak posnete pesmi in glasbo vrhniških pevcev in vrhniške godbe. Sledile so slike o Vrhniki in bližnji okolici. Zatem je odbornik SNPJ Paul Bartel obrazložil prošnjo vrhniškega zdravnika dr. Kogojca, da se zberejo sredstva za nakup zelo potrebnih majhnih kirurških instrumentov za Zdravstveni dom na Vrhniki. Po koncu poročila so kar pričeli zbirati in na mestu so nabrali 160 dolarjev, tako da znaša zbirka z nekaterimi dodatnimi darili že 224 dolarjev. Za nabrani denar bodo kupili potrebne instrumente, nekaj bodo poslali za priboljšek v Dom onemoglih, poleg tega pa bodo nabavili vrhniškimi pevcem tudi še magnetofon. Po končanem nabiranju so še dve uri prikazovali slike z izletov po Sloveniji in Jugoslaviji. Vse slike na obisku v stari domovini je posnel vrhniški rojak Jože Zelenc iz Waukegana.

Vinko Godnik iz Clevelanda, O. je pričel z zbirko za nabavo odrskih zaves za novi kulturni dom v Hrpeljah. Prošnjo za podporo je poslala »Svoboda« iz Hrpelj, ki je prošnji priložila tudi magnetofonski trak (posnet na radijski postaji v Kopru) s petjem svojega zbora. »Svoboda« v Hrpeljah nadaljuje delo pevskega zbora »Zvezda«, ki je bil ustanovljen že leta 1898 in so ga zatrli fašisti. Prvi izkaz zbirke znaša 109 dolarjev.

Organi delavskega upravljanja

(Nadaljevanje iz številke 5/1956)

Tudi direktor podjetja je pravzaprav organ gospodarjenja. Njegova vloga in njegov položaj v podjetjih, ki jih vodijo delavski sveti, nista nič manjša kot v podjetjih, ki so v rokah zasebnikov, delniških družb. Direktor je s svojim upravnim in strokovnim aparatom v takih podjetjih discipliniran in strokovno usposobljen izvrševalec volje in politike zasebnega lastnika, delniške družbe, kompanije. V gospodarskih podjetjih v Jugoslaviji, ki so skupna ljudska lastnina, pa je izvrševalec volje delovnega ljudstva, kakor se ta izraža v družbenih načrtih, ki jih predpisujejo organi oblasti, in volje delovnega kolektiva, kakor prihaja ta do izraza v sklepih delavskega sveta in upravnega odbora. Kjer so podjetja zasebna lastnina, je skoraj vedno nepremostljiv prepad med direktorjem — eksponentom lastnika — in delavci. Kjer so podjetja družbena last in jih vodijo kolektivi sami, takega prepada biti ne more, in ker direktor izvršuje voljo delovnega ljudstva in sklepe delovnega kolektiva, ima lahko ugled in avtoriteto, kot je ne more imeti v zasebnih ali državnih podjetjih.

Seveda vlada tudi v podjetjih, ki jih vodijo delavci, red in disciplina, kot jo neizprosno terja proizvodnja, delovni proces. Tudi tu so nadrejeni in podrejeni, toda samo — v proizvodnji in delovnem procesu. Ni pa nobene take politične in gospodarske nadrejenosti in podrejenosti, ki je neizbežna v zasebnih in državno-kapitalističnih podjetjih. Zato v jugoslovanskih podjetjih direktor ne more biti izvrševalec in čuvar take nadrejenosti in podrejenosti, kot so direktorji v zasebnih in državno-kapitalističnih podjetjih.

V sistemu delavskega gospodarjenja ima direktor svoj lasten delokrog: organizira in vodi neposredno delo, proizvodnjo, poslovanje. Sklepa pogodbe in jih podpisuje. Razporeja in uporablja obratna sredstva tako kot je predvideno v gospodarskem načrtu podjetja in po sklepih upravnega odbora. Direktor je pravni zastopnik podjetja. Sprejema delavce in uslužbence ter jih razporeja na delo. Samo vodilne uslužbence sprejema in razporeja upravni odbor. Direktor

tudi daje odpovedi delavcem in uslužbencem; ti pa se lahko zoper direktorjevo odpoved pritožijo na upravni odbor.

Direktor je disciplinski starešina in v času delovnega procesa so mu vsi podrejeni; tudi člani delavskega sveta in upravnega odbora na delovnih mestih v delovnem procesu so samo delavci in uslužbenci. Za svoje delo direktor odgovarja upravnemu odboru in delavskemu svetu. Tu na seji delavskega sveta ali upravnega odbora pa lahko vsak član daje pripombe in svoje mnenje o delu direktorja. Na postavljena vprašanja mora direktor dati odgovor in pojasniti svoje delo, ukrepe. Po taki ureditvi organiziran potek dela ne more torej trpeti, kljub temu pa je zagotovljena tudi direktorjeva odgovornost organom gospodarjenja.

Direktor pa ima še dve posebni nalogi. Neposredno odgovarja za izpolnjevanje zakonov in drugih predpisov. Če misli, da je sklep upravnega odbora ali delavskega sveta nezakonit, ju mora na to takoj opozoriti in sklepa ne sme izpolniti. Če delavski svet kljub takemu opozorilu vztraja pri svojem nezakonitem sklepu, potem mora direktor na tak sklep opozoriti ljudski odbor, da ta presodi in odloči, ali je sklep nezakonit ali ne.

Zaradi svojega položaja in svojih nalog direktor podjetja ne more biti član delavskega sveta, je pa član upravnega odbora, ne more pa biti njegov predsednik.

Samouprava proizvajalcev v gospodarstvu je temelj družbene in državne ureditve v Jugoslaviji — tako, da je delavec v družbi in v tovarni dejansko proizvajalec, ki v delovnem procesu dela vestno, disciplinirano, pod strokovnim vodstvom svojih direktorjev, tehničnih in gospodarskih strokovnjakov, po svojih organih gospodarjenja — po delavskih svetih, upravnih odborih in zborih proizvajalcev, v organih oblasti pa istočasno tudi gospodari s proizvodnimi sredstvi in odloča o tem, kar v proizvodnji s svojim delom ustvari in daje družbi na razpolago za njen ter svoj lasten napredek in razvoj.

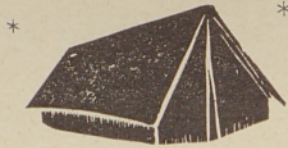

Obnovljene Hinje z Zadružnim domom

Nova zadružna mlekarna v Kobaridu — zadaj na hribu velika grobnica padlih iz prve svetovne vojne

Ali poznate tabornike?

Pred petimi leti je bila v Sloveniji ustanovljena taborniška organizacija, ki je kmalu po ustanovitvi štela okoli 700 pripadnikov. Danes, po razmeroma kratki dobi obstoja, šteje taborniška organizacija že nad 6500 članov. To število dokazuje, da postaja taborniška organizacija med mladino vedno bolj priljubljena.

Kdo pa so pravzaprav taborniki in kakšen je njihov program? Na to vprašanje je težko odgovoriti v kratkem stavku. Taborniki so organizacija, ki navaja mladino k zdravemu načinu življenja v prirodi in jo usposablja za praktične naloge v življenju, hkrati pa v mladih ljudeh vzgaja najlepše etične vrline in koristne lastnosti, kakor tovarištvo, čut za kolektivizem, poštenost, resnicoljubnost, marljivost in vztrajnost, hrabrost, ljubezen do prirode, čut za snago in red itd. Tabornik se uči orientacije v nepoznani prirodi, uči se spoznavati našo floro in favno, uči se postavljati šotor, kuriti taborni ogenj, pripravljati hrano, spoznavati rastline in živali ter še tisoče drobnih opravil, ki mu koristijo v vsakdanjem življenju.

Seveda pa je za vsakega tabornika največje veselje, ko gre v družbi svojih tovarišev v naravo, na izlet, ali pa — kar je še privlačneje — na taborjenje ob morju ali v planinah. Samo lani so taborniki organizirali nad 3000 izletov v razne kraje, ki so znani iz zgodovine, iz narodnoosvobodilne vojne ali pa po naravnih lepotah. Letos pa bodo osnovne taborniške organizacije — rodovi — pripravile okoli 60 velikih taborov, v katerih bo našlo polno razvedrila in veselja pa tudi mnogo koristnega okoli 3000 mla-

dih ljudi. Seveda pa bodo taborniki tudi letos odšli v tujino, in sicer v mednarodni tabor ob Millstättskem jezeru.

Največji praznik za vse slovenske tabornike bo letos partizanski pohod v Kumrovec, rojstni kraj maršala Tita, kjer se bo od 22. do 27. avgusta zbralo najmanj 2000 tabornikov. Posamezni rodovi bodo odšli na pot v manjših skupinah kakor partizanske kolone, ki so se borile v narodnoosvobodilni vojni. V Kumrovcu bodo imeli taborniki svoj IV. zlet, ki bo izpolnjen z različnimi zanimivimi tekmovanji in prireditvami, na katerih bo mladina pokazala, kaj in koliko koristnega ter lepega se je naučila v svojih rodovih.

Prijetno je taborjenje v senci zelenih gozdov

Pozdrav vsem rojakom Zasavčanom, ki so se raztepli po svetu

Še danes, po tolikih letih izseljenstva, sem z dušo vedno doma v Tunjah pri Hraštniku, kjer mi je tekla zibelka. Na pokopališču pri tisti majhni cerkvi sv. Štefana počivajo moj oče, brata in sestrica. Moja vroča želja je, da bi še enkrat lahko stopila na vrh tistega grička in uživala razgled po okolici... O, domovina, kako si mila, kako sladki so spomini na te...

Mesto St. Louis, kjer živim, je v državi Montani in leži ob reki Mississippi. V njem je mnogo industrijskih podjetij. Tukajšnje podnebje je približno tako kot v Jugoslaviji. Mesto St. Louis je znano po botaničnem vrtu, ki ga imenujejo »Shaw Garden«. Ima tudi zelo bogat živalski vrt, ki je po velikosti tretji na svetu. V našem mestu je tudi drugo največje železniško križišče v Združenih državah.

V St. Louisu so se Slovenci začeli naseljevati v letu 1890. Med temi našimi pionirji so znana imena: Janez Lukežič, Anton Bukovec in Joe Kambič. Zaposleni so bili v pivovarni. Šele leta

1905 je prvi odprl gostilno Lukežič, kasneje so mu sledili drugi. Danes je v mestu že precej slovenskih trgovin. Slovenska naselbina šteje okoli 800 ljudi. Večina rojakov ima svoje lastne domove in uživajo med drugimi narodnostmi velik ugled.

Društveno življenje Slovencev se je začelo okoli leta 1903, ko so slovenske podponne jednote razširile svoje podružnice po vsej Ameriki. Ta društva obstajajo še danes. Imamo tudi pevsko in dramska društva. Žene smo članice krožkov Progresivnih Slovenk Amerike in pa Slovenske ženske zveze. Aktivnost v društvih ni več na taki višini kot v letih, ko smo bili še mi mladi. Naša mladina se, razumljivo, za društvene stvari nič več tako ne zanima.

Danes končam, morda se kasneje kdaj še kaj oglasim. Bodite mi, dragi bratje in sestre po vsem svetu, priščno pozdravljeni.

Teresa Spek, St. Louis, Montana, USA

20 let Cankarjeve ustanove v Clevelandu

V dneh 29. in 30. junija je preteklo dvajset let, odkar je bila v Clevelandu na dveh sestankih odbora tako imenovane »Samostojne akcije za postavitev Cankarjevega spomenika« ustanovljena Cankarjeva ustanova (Cankar Foundation), katere glavna naloga je bila izdajati revijo, ki bi širila napredne ideje v smislu načel tega velikega slovenskega pisatelja. Ta revija je dobila ime Cankarjev glasnik. Ker bo Slovenski izseljenski koledar za 1957 objavil poseben podroben prikaz o ustanovitvi in razvoju te pomembne kulturne ustanove, navajam tu na kratko samo nekaj splošnih podatkov.

Nova ustanova naprednih ameriških Slovencev je imela svoj ustanovni občni zbor 27. novembra 1936 (takoj ko je bilo izdano od pristojnih oblasti dovoljenje za ustanovitev) in na njem je sprejela načelno izjavo ter pravila, v katerih so določene smernice in naloge nove Cankarjeve ustanove.

Namen Cankarjeve ustanove je kulturno organizirati slovenske delavce in pridobiti njihove organizacije za sodelovanje pri izdajanju napredne delavske kulturne revije in drugih publikacij ter skrbeti za izobrazbo in razvedrilo slovenskih delavcev v Ameriki.

Med ustanovnimi člani je bilo 17 slovenskih kulturnih, socialnih, podpornih in drugih organizacij ter posameznikov. Po enoletnem obstoju pa je imela Cankarjeva ustanova že 116 članov, od tega 57 društev, klubov in osrednjih organizacij ter 59 članov-posameznikov.

Ko se je prijavilo za revijo Cankarjev glasnik 1000 naročnikov — kar je bil pogoj za pričetek izhajanja —, je izšla avgusta 1937 prva številka te nove revije, ki je imela podnaslov »mesečnik za leposlovje in pouk«. Revija je izhajala do februarja 1943, ko je prenehala zaradi vojnih razmer. Izšlo je skupno 67 številk v 65 zvezkih (dvakrat

sta izšli dvojni številki), ki sestavljajo skupno pet popolnih letnikov, od šestega pa je izšlo sedem številk. Približno 2250 strani gradiva nudi zelo lepo sliko o književnem in publicističnem ustvarjanju naprednih ameriških Slovencev ter vpogled v njihovo mišljenje v zadnjih letih pred in v prvih letih med drugo svetovno vojno. Prva leta med vojno je bil Cankarjev glasnik edina slovenska napredna revija sploh. Urejal ga je do februarja 1942 znani slovenski pisatelj in politik Etbin Kristan, ki mu je bil vseskozi glavni sodrudek. Od februarja 1942 do konca izhajanja pa je bil urednik Ivan Jontez. Glavni sodrudniki revije so bili iz Amerike, nekaj pa jih je bilo tudi iz stare domovine.

Poleg izdajanja Cankarjevega glasnika je Cankarjeva ustanova prirejela tudi razne kulturne prireditve, deloma samostojno, deloma pa ob sodelovanju članjenih kulturnih društev, pevskih in dramskih zborov, glasbenikov in drugih organizacij. Skupno je imela 14 večjih prireditev v Clevelandu, O., Stabanu, Pa. in Detroitu, Mich. Cankarjevo ustanovo so pri njenem delu podpirali vsi napredni slovenski listi kakor Prosveta, Enakopravnost, Proletarec, pozneje tudi milvauski Naprej itd.

Cankarjeva ustanova in Cankarjev glasnik sta bila važna člena med gonilnimi silami, ki so pomagale k razvoju in utrditvi napredne misli med slovenskimi izseljenci v Združenih državah.

Co. A. Kristan

Uredništou »Rodne grude«

Pozdravljam Vas! Zelo sem vesela, ko ste mi poslali na ogled številko »Rodne grude«, srečna bom, če me vpišete med Vaše naročnike. Priloženo Vam pošiljam nakaznico za enoletno naročnino. Denar Vam bo nakazan preko U. S. Post Office.

Mi Amerikanci, jugoslovanskega (slovenskega) porekla, smo zelo veseli, kadar slišimo o vas, da ste dosegli velike uspehe v vaši težko priborjeni demokraciji. Vsi smo zvesti Amerikanci, prepričani pa smo, da našega ameriškega patriotizma v ničemer ne zmanjšujemo, če dajemo moralno in materialno pomoč našemu narodu, ki si je znal iz nič ustvariti skupno državo, ki se bori za mir. S ponosom čitamo o vašem napredku. Vaš pogum, vaš ugled in vaša ljubezen bodo premagali vse težkoče.

Pošiljam Vam nekaj pesmi, ki sem jih zložila in priredila za »Rodno grudo«. Za te pesmi sem dobila inspiracijo v vaših lepih pesmih, ki jih mi Amerikanci tako radi prepevamo. Nisem pesnica po poklicu niti ne dovolj spretna, pravzaprav je to proiči, da pošiljam svoje pesmi v objavo, upam pa, da jih boste objavili.

Frances Sumic, Joliet, Illinois

Composed by Francis J. Sumic:

VASE PESMI

In your lovely songs I find
An inspiration to my mind.
Your rejoicing in your lot;
Your soul and spirit in allot.

DOMOVINA MILI KRAJ

How sad it is for me to feel
Not being in your thriving mead;
My soul bewildered wonders why?
I'm not under your blessed sky.

TRIGLAV MOJ DOM

How majestic in your splendor;
Even now our bandage is o'er
You rise and point the star
That torried in our heavenly banner.

SLOVO

In conclusion let me add
Never was there one so glad
Who in foreign nation lives
Yet his dreams to you he gives.

HEJ, SLOVENC!

Let us rise high together all
In answer to our country's call
That we proudly stand accounted
Courage, spirit, love, undaunted!

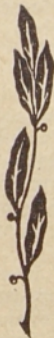

Ob sinji Soči, v planinskem raju Simona Gregorčiča

Asta Malaoašič:

Hrepenenje

Rad bi ležal še enkrat v domačih goščavah,
mežikal v sonce in gledal za ptiči v jeseni,
ko bi odhajali z vetrom v daljave, na jug.
Rad bi še enkrat začutil dobrotne vonjave
tople domače prsti, planinskega sleča in trav
in dežja, ki biča upognjene hrbte dreves.
Veter poslušal bi rad, ko divje udarja ob les,
žvižga čez slamnate strehe in v izbah se smeje,
poje uspavanko detetu v zibki, da sanja ...
Sklonil obraz bi nad vodo, v tišini kotanja
bila bi brez dna, ob robu vsa z mahom zarasla
vabila bi v noči živali, da pridejo pit.
Mehki žar ognja bil bi nad poljem razlit
in na večer bi zvenela pesem pastirja v gorah,
ko vrača se s čredo po stezi planinski v dolino.
Poslušal bi pesem ubrano samotnih gozdov,
pesem dreves, ki so stoletja obstala
in kljubovala viharjem, zdaj se nagibajo k tlom in trohne ...
Čul bi zamolke in smrtne udarce sekir,
videl odtekati smolo v soncu blestečo,
videl upognjene hrbte in žuljavo kožo dlani,
videl bi njive v bregeh, kakor majhne zaplate,
žene, ki žanjejo in jim ljubezen v očeh
rahlo utripa, kakor sopare poletne,
kadar oblaki temné se ob žetvenih dneh.
Postal bi pes dober in tiho bi ležal na senu,
težki vonj zrele otave bi me zazibal v sanje
in domovina bi bila vsa blizu mojim dlanem ...

Kamnik

PO DOMAČI DEŽELI

Lani je dobilo 35.000 delovnih ljudi iz Pomurja, ki so zdravstveno zavarovani, v obliki pokojnin, otroških dodatkov ali oskrbnin več kot pol milijarde dinarjev.

Dramska sekcija v Zagrebu živečih Slovencev »Slovenski dom« je z uprizoritvijo drame Mateja Bora »Vrnitev Blažonovih« slavila 10-letnico svojega dela. Dramo je zrežiral znani zagrebški igralec in režiser, naš rojak Hinko Nučič. — »Slovenski dom« je bil osnovan pred 29 leti in je zlasti na kulturno-prosvetnem področju žel v Zagrebu obilo priznanja za vztrajno delo.

Slovincem so se začela vremena na literarnem polju močneje jasni. Kaže, da pisatelj Karl Grabeljšek in Vlado Habjan s svojimi partizanskimi teksti ne bosta ostala osamljena. Najplodovitejši živeči pripovednik France Bevč je napisal roman iz predvojnega življenja slovenske Primorske »Crna srajca« in daljšo zgodovinsko povest »Iskra pod pepelom«. Miško Kranjec že tiska svoj roman iz povojnega Prekmurja z naslovom »Zemlja se vrti z nami«, medtem ko objavlja France Kosmač kratek roman »Balada o trobenti in oblaku«. Anton Ingolič piše zgodovinski roman, tržaški pisatelj Boris Pahor tiska kar dva, mladi pisatelj Beno Zupančič pa pravkar končuje svoj roman, v katerem bo prikazal Ljubljano med okupacijo. Obeta se bogata žetev. Vseeno pa moramo priznati, da se v slovenski književnosti še ni zacelila rana, ki je nastala po smrti koroškega pisatelja Prežihovega Voranca.

Zlat jubilej Fedorja Gradišnika. V celjskem mestnem gledališču so proslavili 50-letnico odrskega delovanja Fedorja Gradišnika z ameriškansko dramo Hermana Wouka »Zadeva Caine«. Jubilant je v drami nastopil v osrednji odrski postavi admirala Heada. Občinstvo je jubilanta pozdravilo z burnim ploskanjem na odprti sceni, po predstavi pa so se na odru zvrstili gostje s čestitkami in darili. — Celjani so v veliki meri lahko hvaležni Fedorju Gradišniku, da je dobilo njihovo mesto ob podpori oblasti eno najlepših gledališč v državi.

Slovenski grafiki so se odzvali vabilu dunajske Umetniške galerije, naj bi sodelovali na njeni spominski razstavi. Na Dunaju bodo razstavljali svoja grafična dela slovenski umetniki: Božidar Jakac, Riko Debenjak, Miha Maleš, Tone Kralj, France Mihelič in Marij Pregelj.

Sarajevsko podjetje »Bosna-Film« je prejelo 10 ponudb za odkup Vorkapičevega celovečernega filma »Hanka«. Ponudbe so poslala filmska podjetja iz ZDA, Sovjetske zveze, Indije, Argentine, Izraela, Švedske in drugod. Film »Hanka« je zastopal jugoslovansko kinematografijo na festivalu v Cannesu, ki je bil od 23. aprila do 11. maja.

Na Reki, našem največjem pristanišču, bodo odprli tehnično fakulteto. Poslej bo imela Reka 4 visoke šole: medicinsko in tehnično fakulteto ter višjo pomorsko in pedagoško šolo.

Horjul

Tretja jugoslovanska filatelistična razstava bo v Zagrebu od 20. do 27. maja. Na njej bo poleg mnogih domačih in tujih filatelistov ter jugoslovanske generalne direkcije pošte, telegrafa in telefona razstavilo svoje redke znamenke 35 poštih uprav iz evropskih in drugih držav.

Jugoslovanska poštna uprava pripravlja za letos novo serijo znamk. Serija bo imela naslov »Živali našega Jadrana«. Na znamkah bodo morski konjiček, oktopod, jastog in razne ribe. Osnutek za znamke bo izdelal akademski slikar Mate Zlamalik iz Zagreba.

Serija znamk »Jugoslovanska umetnost skozi stoletja, ki je izšla 24. marca, je vzbudila med filatelisti veliko zanimanje, saj je bila pri ljubljanskem poštnem okencu razprodana v dobri uri.

Novi grob. V nedeljo, dne 13. maja so v Oseku pokopali 62-letno Alojzijo Ličen. Pokojnica si je služila svoj košček kruha že od zgodnje mladosti (saj je imela komaj 9 let, ko je šla od doma), leta 1952 je bila upokojena. Poleg bratov Jožeta, Franca, Mirka in sestre Pepce ter drugih sorodnikov doma zapušča v Argentini še brata Alojza in Cirila.

Poročila sta se Milan Abram iz Škrbine na Krasu in Milka Kočever iz Brij pri Komnu. Milka ima tri tete v Argentini in sicer Rozalijo Suban, Alojzijo Lavrenčič in Marijo Pipan, ki je bila lansko leto na obisku v domovini z možem in sinom. Isti dan sta se poročila v Oseku Jožef Remec in Milenka Remec iz Užič nad Osekom. Jožef ima v Argentini teto Marijo por. Košuta, Milenka pa v ZDA teto Amalijo Remec, ki je bila na obisku v rojstni domovini preteklo leto.

Bogata ležišča bentonitne gline so odkrili na Blagovni med Štorami in Šentjurjem. Zaloge cenijo na okrog 80.000 ton. Bentonitna glina je važna surovina za industrijo.

Osuševalno delo na Primorskem. Tako imenovana »vodna skupnost«, v katero so vključeni zastopniki podjetij, kmetijskih zadrug in občinskih odborov iz Kopra, Izole in Pirana, bo skrbel za melioracije v koprskem pasu ter gradila namakalne in druge vodne naprave. Po izdelanih načrtih nameravajo v petih letih meliorirati 3200 ha kmetijskih površin.

Menijo, da bo največ dela pri osuševanju Stanjanskega zaliva. Sredstva za omenjena dela so že zagotovljena.

Aluminij igra izredno pomembno vlogo na trgu barvnih kovin. Zaradi tega pridobiva na konjunkturi tudi osnovna surovina za proizvodnjo aluminija — boksit. Le nekoliko držav je, ki imajo dovolj boksita. Med te spada tudi Jugoslavija. Lahko pričakujemo, da bo postala Jugoslavija v prihodnjih desetih letih eden največjih proizvajalcev aluminija v tem delu sveta.

V Idrijskem nad Idrijo je umrla Marija Lapajne, ki je pravkar praznovala 100-letnico rojstva. Svoj jubilej je praznovala še zdrava, potem pa je naglo obolela in umrla. Lapajnetovo poznajo mnogi naši izseljenci preko luže.

Ribnica na Pohorju

Pozdrav vsem rojakom po svetu pošiljajo veseli Kamničani in Kamničanke

Poletje v Beli krajini

KOS BO PEL NAD NJIM

Ustavili smo se samo za kratek odpočitek, zato smo posedli kar ob cesti. Komisar Jože pa je nekam odšel. Vsi smo ga imeli v očeh, ko je šel čez ozek laz na oni strani ceste, a nam je ugasnil, še preden se je skrtil med gozdno drevje. Na nebu je sijalo sonce, v srcih nas je grela misel: Gremo v Ljubljano in od tam v Kranj, Trbovlje, Novo mesto... tam nas čakajo otroci, žena, starši, bratje, prijatelji... Od sonca obsijana cesta se nam je zdela kakor pot v obljubljeni dežel. Peljala nas je v svobodo.

V gozdu, onstran ceste je počil strel. Tako čudno je jeknil, da smo se vsi zdrznili in se spogledali. Sicer smo bili vajeni strel, štiri leta so streljali na nas, toda takega strela še nismo slišali. Počilo je blizu, s pištolo in tako čudno, kakor da je nekdo ustrelil z razklano cevjo. Nihče ni ničesar rekel, tudi vstal ni nihče; bili smo utrjeni, pred nami pa se je v soncu belila široka cesta, ki je peljala v novo življenje. Kdo bi se v takem razpoloženju dolgo vznemirjal zaradi osamljenega strela. V ušesih nam je še donela godba prejšnjega dne, v očeh so nam še bila vesela dekleta s svojimi belimi rokami, ki so jih stegovala proti nam, kakor da nas vabijo v objem.

A Tone je vseeno vstal in odšel proti gozdu. Ne takoj, šele čez tri, štiri minute. Ni mogel strpeti, da ne bi šel gledat, kaj pomeni tisti strel. To mu je ostalo iz dni, ki so minili, ko je bil lahko tudi osamljen strel usoden za nas. Takrat je bil Tone vselej prvi, ki je šel gledat, od kod strel in čemu. »Da, to mu je ostalo,« smo se smehljali za njim. »Ubogi Tone, kdaj se bo tega otrešel?«

Za kake tri minute nam je izginil iz vida. Potem smo ga zopet zagledali na obronku gozda. S počasnim korakom se je vračal proti nam, obraz mu je bil resen, skoraj prestrašen.

»Ustrelil se je,« je zamolklo povedal, ko je bil zopet med nami.

Te besede nam še niso vsega povedale, zato ne, ker nismo bili pripravljeni nanje. Prvi trenutek so se nas dotaknila, kakor da ne vemo, za koga gre.

»Kdo?« je nekdo mukoma iztisnil iz sebe.

»No, Jože.«

Molk. Nihče ni mogel ničesar reči. Obsedeli smo kakor kamnite sohe. Čez eno ali

dve minuti pa smo vstali in odšli proti gozdu, koder smo prej videli iti Jožeta in potem Toneta. A nismo hiteli, korak nam je bil truden, ne zaradi dolge poti, temveč zaradi srca, ki nam je ležalo v prsih kakor kamen.

Našli smo ga na majhni jasi, obsijani od sonca. Stegnjeno truplo je ležalo vznak, kakor da se je bil nastavil pomladnim žarkom. Roka mu je bila omahnila na travo, tik zraven dlani je ležala pištola. Obraz mu je bil ves obsijan od sonca, zato je bil videti še bolj bled, drobna krvava črta od desnega senca proti ušesu pa še bolj izrazita.

Strmeli smo v mrtvo truplo in bilo nam je, kakor da se je ves gozd strnil nad nas. Smrt za nas ni bila nekaj izrednega, kolikokrat smo že stali pred truplom mrtvega tovariša, a tako nas še nikoli ni stiskalo kakor tedaj. Oni so bili padli od sovražničkove krogle, ta pa si je vzel življenje sam.

V duhu sem zagledal njegov zamišljen obraz in njegov nasmeh, ki je bil vselej tak, da smo čutili: Samo zaradi nas se je nasmehnil, da nas razvedri, da nas opogumi, kakor malo prej, ko je rekel: »Fantje, saj bo kmalu svoboda, Rusi se bližajo Varšavi. Angleži in Amerikanci vsak dan bombardirajo nemška mesta, naši so osvobodili skoraj vso Bosno, še malo, pa se vrnemo domov, dekleta nas bodo objemala od veselja...«

Gledali smo mrtvo truplo pred sabo in nismo mogli verjeti.

»Zdaj, ko je svoboda,« je nekdo tiho dejal.

»Tak je bil sinoči, da sem kar čutil, da ni nekaj v redu z njim,« je rekel komandir Mišo. »A da bo kaj takega napravil, si ne bi mogel misliti. Saj ga še takrat ni zlo-milo, ko je zvedel, da so mu pobili ženo in otroka. Jaz bi jokal, klel, kaj vem, kaj bi še napravil, a on je vse zaprl vase. Nekoč sem ga našel samega, sedel je na podrti smreki in gledal fotografijo. Ko me je zapazil, jo je hotel skriti, kakor da ga je sram. Potem pa mi jo je le pokazal. 'Moja družina,' je rekel zamoklo. Bilo je že po tistem, ko so mu jo pobili.«

Umolknil je. Tudi drugi nismo našli besed, da bi nadaljevali pogovor. Najbrž se je v vseh porajala ista misel: »Poiskati bi bilo treba tisto fotografijo in tudi drugo...« A nas je stisnilo že zaradi same misli. Tako

nam je bilo, kakor da je še živ in mu bomo morali seči v razbolelo rano.

»Pokopati ga bomo morali,« se je po daljšem molku oglasil komandir.

»Kar tu?«

Čeprav smo bili vajeni, da smo mrtve tovariše pokopavali kar tam, kjer so padli, nas vprašanje ni začudilo. Prej je bila vojna, a sedaj, ko je svoboda?

»Kar tu,« je rekel Mišo. »Ga bomo že pozneje prekopali.«

Še vedno smo negibno strmeli v mrtvega tovariša. Kri se mu je strdila, videla se je kakor droben, rdeč trak. Zraven odpadle pištole je rastel rdeč volčin. Priletel je čmrl, da si v njegovih cvetih poišče medu. Na vejo zelenečega hrasta je sedel kos. Morda je imel v bližini gnezdo, strel ga je bil najbrž prepodil. Zdaj se je vrnil. Ko bomo začeli kopati jamo, bo zopet odletel in nas bo kje iz gošče zvedavo opazoval. Potem pa bo zopet mir v gozdu. Nam se bo zopet cesta svetila v očeh in v srcih nas bo grela misel: Gremo v Ljubljano in od tam v Kranj, Trbovlje, Novo mesto, domov. Kako lepo je, če ima človek dom ...

Pod to mislijo pa nas je tiščalo. Ni imel več doma, zato je ostal tu, v gozdu. Gozd je bil štiri leta njegov dom, gozd bo njegov dom tudi poslej. Kos bo pel nad njim, rdeči volčini bodo poganjali iz njegovega groba ...

»O, ljuba, draga vas domača, kjer hiša mojega stoji očeta ...«

ZADOVOLJNI SO BILI PRI NAS

Albina in Anamarija z očetom oz. starim očetom

Med primorskimi rojžaki so letos prvi obiskali rojstno domovino Pavlina Semolič, Albina Havilič-Švara, Anamarija Havilič, Stefan Lipičar, Jožef Špiler in Jože Ščurk. Vsi so pripotovali iz daljne Argentine, ki jim je postala krušna domovina.

Albina Švara, poročena Havilič, je prišla na obisk v svoj rojstni kraj Sveto pri Komnu, od katerega se je poslovila pred 26 leti. Ganljivo je bilo njeno srečanje z 81-letnim očetom, sestrami in brati. Z njo je prišla 21-letna hčerka Anamarija, ki je doslej poznala domovino svojih staršev le po imenu in slikah. Lepote slovenskih krajev in vse, kar je videla in doživela, pa jo je silno prevzelo in navdušilo tako, da sta se z materjo težko poslovili od drage domače zemlje.

»Kar mlado se spet čutim in še bom tukaj ostala, ker je tako lepo,« je dejala tajniku družnice Izseljenske matice 62-letna Pavlina Semolič iz Gradišča nad Prvačino, ki je obiskala svoj rojstni kraj po dolgih 52 letih. In sklenila je, da bo kljub težki hoji na vsak način šla na Trstelj, znano izletniško točko na Krasu, od koder je prelep razgled na Vipavsko in Furlansko dolino ter na Jadransko morje.

Mirko Ličen

Domovina

PROSVETNO IN KULTURNO ŽIVLJENJE NASIH AMERISKIH ROJAKOV

V letošnji pomladi je prosvetno in kulturno udejstvovanje naših ameriških rojakov spet zelo živahno. Poročila o njihovih prireditvah so dokaz za to.

*

S svojim koncertom, ki je bil 29. aprila v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu, je pevski zbor »Zarja« proslavil svojo 40-letnico. »Zarja« je najstarejši še obstoječi slovenski zbor v Clevelandu. Ustanovljena je bila 6. aprila 1916 pod imenom Socialistični pevski zbor »Zarja« kot odsek clevelandskega kluba št. 27 Jugoslovanske socialistične zveze. V Clevelandu je ta zbor opravil ogromno delo. »Zarja« je vseh 40 let nastopala na prireditvah naprednih organizacij kakor Jugoslovanske socialistične zveze, clevelandske federacije SNPJ, pomagala je pri gradnjah raznih domov, v podpor-nih akcijah in drugod. Poleg teh nastopov je imela več kakor 90 samostojnih koncertov. Na svojem jubilejnim koncertu je »Zarja« z velikim uspehom prikazala prvič v Združenih državah opereto Radovana Gobca »Planinska roža«.

*

Svoje koncerte so imeli še trije pevski zbori v Clevelandu. 15. aprila so nastopili pevci Mladinskega zbora pri SDD v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. pod vodstvom J. Greguriniča. — 29. aprila je bil v Slovenskem narodnem domu na 5050 Stanley Ave (Maple Heights) spomladanski koncert »Planine«, ki se je na ta koncert pripravljala vso zimo pod vodstvom znanega pesnika in pevodnje Ivana Zormanca.

*

Pittsburški vseuniverzitetni tamburaški zbor, ki ga vodi naš rojak Matt Govže in v katerem je več študentov slovenske in jugoslovanskih narodno-

sti, je imel 1. aprila svoj prvi letošnji nastop v Johnstownu, Pa. Predvajal je glasbene, pev-ske in plesne točke, med njimi tudi nekatere iz jugoslovanskega glasbenega zaklada.

*

Dne 8. aprila je bil v Ameriško-jugoslovanskem Centru na Recher Ave v Clevelandu spomladanski koncert pevskega zbora »Slovan« iz Clevelanda, ki deluje že več kakor 20 let in je edini samo moški pevski zbor med tamošnjimi slovenskimi zbori. V vrstah zbora je že precej v Ameriki rojenih mož in mladeničev slovenskih staršev. Koncert je vodil pevodja Tone Subelj, na klavir pa ga je spremljala Vera Slejko.

*

Pevski zbor »Jadran« iz Collinwooda pri Clevelandu je imel svoj spomladanski koncert 22. aprila v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. Tudi v tem zboru sodeluje že precej v Ameriki rojene slovenske mladine. Na sporedu so bile slovenske narodne in umetne pesmi. Zbor je vodil dolgoletni pevodja Vladimir Malečkar, kot solistka pa je nastopila Betty Novak-Resnik.

*

V Euclidu pri Clevelandu je med drugimi slovenskimi domovi tudi eden, ki se imenuje Ameriško-jugoslovanski Center. Ima lep oder, toda na njem sta samo dve garnituri kulis. Odbor doma se je obrnil na pevski zbor »Slovan« in dramsko društvo »Naša zvezda«, da naj organizirata prireditev za nabavo kulis. Oba zbora sta se povabilu odzvala in sta priredila 11. marca lepo prireditev z mešanim sporedom. V prvem delu so bili predvajani filmi o raznih slovenskih proslavah ameriških rojakov in pa filmi iz domovine, ki jih je posnel John Zigman ob obisku v domovini.

Zbral Co. A. K.

CASNI VEČER ZA MATA PETROVICA

Clevelandski napredni Slovenci so priredili 15. aprila častni večer zaslužnemu clevelandskemu rojaku Mattu Petrovichu ob njegovi 70-letnici in umiku iz javnega delovanja. Matt Petrovich je bil rojen 9. februarja 1886 v Uncu pri Rakeku. V Ameriki je že dolga desetletja. Bil je vseskozi naprednega prepričanja. Kot tak je delal v odborih JSZ in SNPJ. Slovenska izseljenska matica in Rodna gruda se čestitkam, ki jih je prejel rojak Matt Petrovich, iskreno pridružujeta.

NOVI ODBOR PEVSKEGA ZBORA »SLOVAN« V CLEVELANDU

V novi odbor pevskega zbora »Slovan« v Clevelandu so bili izvoljeni kot predsednik Frank Urbančič, podpredsednik Joseph Durjava, tajnik William Urbančič in še osem odbornikov.

45-LETNICA DRUŠTVA »FRANCISCO FERRER« V CHICAGU

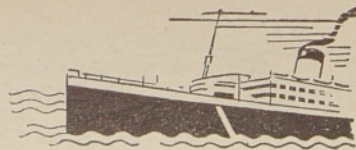
Dne 11. marca so proslavljali v Chicagu 45-letnico delovanja društva »Francisco Ferrer« št. 131 SNPJ. Že ime, ki ga ima to društvo po znanem španskem revolucionarju in svobodomislec, ki ga je l. 1909 umorila španska reakcija, kaže, da so bila načela tega društva povsem svobodomiselna in socialistična. V njem se je zbiral cvet svobodomiselnih in socialističnih chicaških Slovencev. Glavni govornik na proslavi je bil urednik Prosvete Frank Zaitz.

OBLETNICE DRUSTEV

6. maja je proslavljalo svojo 50-letnico društvo št. 47 SNPJ v Springfieldu, Ill. Na proslavi so predvajali razne filme iz delovanja SNPJ. Proslava je bila v Slovenskem domu v Springfieldu. Od ustanoviteljev živijo še trije. — 9. sept. bo proslavljalo svojo 50-letnico društvo

na tujih tleh

»Narodni vitezi« št. 59 SNPJ. — Društvo št. 254 »Napredni Slovenci« v Bon Airu, Pa. pa je proslavljalo 40-letnico obstoja. Od 16 ustanoviteljev jih živi še 11.

NOVA SLOVENSKA DVORANA
V FONTANI, CAL.

Slovensko naselje v Fontani, Cal. se precej hitro množi, kajti tja prihajajo na življenjski oddih iz raznih krajev Amerike slovenski izseljenci, ki so stopili v pokoj. Tam so že tri slovenska društva. Dvorana društev SNPJ, ki se imenuje Slovenski dom, je bila pred šestimi leti precej povečana, pa je že skoraj spet premajhna za to stalno rastočo naselbino. 8. aprila pa so odprli svojo lastno dvorano tudi člani Kranjsko-slovenske katoliške jednote, ki doslej niso imeli svoje dvorane.

NOVI ODBOR PEVSKEGA ZBORA
»ZARJA« V CLEVELANDU, O.

Na letošnjem občnem zboru je bil izvoljen novi odbor »Zarjek«. Predsednik je Leo Poljšak, podpredsednica Josephine Turkman, tajnica Sally Mc Intosh (Strumbel), blagajnik pa John Kriebel.

TUDI GLASBENA MATICA IMA NOV
ODBOR

Novi odbor Glasbene matice je sestavljen takole: Predsednik Frank Bradach, podpredsednica Josephine Bradach, tajnica June Price, blagajničarka Carolyne Budan.

DARILO MATICE IZSELJENIKA
HRVATSKE

Po sklepu svojega glavnega odbora in z odobritvijo občnega zbora je poslala Matica izseljenika Hrvatske kot darilo največji jugoslovanski podporni organizaciji Hrvatski bratški zajednici v Pittsburghu, Pa. kot darilo celotno pohištvo za delovno sobo njenega glavnega predsednika. Soba je rezbarsko

delo iz prvovrstnega slavonskega oreha.

SLOVENSKO HRANILNO
IN POSOJILNO DRUŠTVO
V FRANKLINU-CONEMAUGHU

V Franklingu-Conemaughu, Pa. je že 42 let Slovensko hranilno in posojilno društvo. V okolišu, kjer deluje, je bila nekaj cvetoča slovenska naselbina delavcev v železnem in premogovnem revirju. Tudi to združno ustanovo so organizirali zavedni slovenski premozarji. Ob požrtvovalnem in dolgoletnem prizadevanju zavednih odbornikov so uspeli ustanovo utrditi in ji pridobiti nov ugled. V odboru deluje še vedno nekaj članov stare generacije, drugi so pa že mlajšega rodu; vsi pa so slovenskega pokolenja in dobro razumejo slovenščino. Tajnik društva Anton Gabrenja je na tem mestu že vseh 42 let. Ker so postali sedanji prostori društva pretesni, je odbor direktorjev (upravni odbor) kupil sosednje poslopje in namesto tega bo postavljena enonadstropna moderno urejena zgradba, v kateri bo dovolj prostora za naraščajoče poslovanje. Konec lanskega leta je znašalo društveno premoženje 3,345.739 dolarjev. Vknjižb na posestva za podeljena posojila je 385. Uspeh društva je omogočil, da so lani obrestno mero za hranilni oddelek povečali od 3 na 3½ %, kar je največ v vsem okolišu.

USPEHI AMERISKIH SLOVENCEV
PRI OBCINSKIH VOLITVAH

Nedavno so bile v nekaterih državah ZDA volitve v mestne svete, pri katerih je bilo izvoljenih tudi več Slovencev in Jugoslovancev. Tako so bili izvoljeni za mestne zastopnike v Clevelandu med drugimi tudi Slovenci John Kovačič v 23. volilnem okraju (vardi), Joseph M. Kovach v 28. vardi (Newburgh), John Fakult v 32. vardi (Collinwood) in Max Gerl v 5. vardi mesta Euclida pri Clevelandu. — Pri mestnih voli-

tvah v glavnem mestu države Indiana Indianopolisu, ki ima več kakor 400.000 prebivalcev, je bil izvoljen za župana tega mesta Philip L. Bayt (Bajt), ki je slovenskega rodu. Njegovi starši so člani društva št. 34 Slovenske narodne podporne jednote. — Za župana mesta Gary, Ind. pa je bil izvoljen Petar Mandić, ki je srbskega rodu. Mandić je bil že doslej štiri leta župan tega mesta in ga imenujejo — dasi je mlad — »očeta mesta Garyja«. Je pristajaš demokratske stranke in je pri volitvah dobil 50.000 glasov.

NI MU BILA ZELJA IZPOLNJENA

V Buenos Airesu je nenadoma preminul znani kulturno-prosvetni delavec 54-letni Ivan Skok, doma iz Čepovana na Goriškem.

Pokojnik je že takoj po prvi svetovni vojni pristopil k domačemu tamburaškemu zboru v Čepovanu, leta 1920 pa je bil pobudnik, da so ustanovili pevski zbor »Skrjanček«, pri katerem je sodeloval, dokler ga niso italijanski fašisti razpuščili. Pod Italijo je bil večkrat zaprt, ker je bil zaveden Slovenec ter član Prosvetne zveze Trst.

Leta 1927 je šel kot mnogo naših rojakov iskat kruh v Argentino. Tam se je takoj vključil v kulturno-prosvetno delo pri delavskem kulturnem društvu »Ljudski oder«, kjer je pridno sodeloval pri pevskem, dramskem in tamburaškem odseku. Bil je več let odbornik društva, član »Svobodne Jugoslavije« in drugih naprednih organizacij. Po združitvi slovenskih društev v »Slovenski ljudski dom« je tudi tam pridno sodeloval.

Še pred meseci je pisal bratu in nečaku v domovino, da bo v kratkem prišel za vedno domov. To je predvideval v maju 1956, ali kruta smrt mu je načrte preprečila. Z »Žvanom«, kakor so ga imenovali, je slovenska naselbina v Buenos Airesu izgubila enega najboljših kulturno-prosvetnih delavcev.

SHEBOYGAN, WISC.

... Letos se mnogo rojakov pripravlja na pot v domovino. Prijetno je iti na obisk v rojstni kraj, žalostno pa je iti nazaj, ker zapuščaš svoje drage. Tudi jaz sem bila tam po 38 letih, ali kaj, ko skoro nisem nobenega poznala v domači vasi, saj sem bila skoro tujka. Srce mi je trepetalo od veselja, ko sem slišala govoriti otroke lepo slovensko besedo. Pozdravljam vse Slovence širom Amerike in domovine, ter ostajam zvesta naročnica.

Angela Rossman

MILWAUKEE 4, WISC.

Zelo rada berem »Rodno grudo«, saj je toliko lepega in zanimivega v njej. Včasih jo dobim od mojih prijateljev, zato sem se odločila, da si list sama naročim.

Izselila sem se v Ameriko že leta 1905. Tu sem se poročila in imela osem otrok. Lansko leto mi je umrl mož v starosti 79 let, jaz pa sem že peto leto na postelji. Drugega razvedrila nimam kot branje in televizijski aparat. Vsako knjigo ali časopis, ki mi pride v roke, z veseljem preberem.

Moja zibelka je tekla v lepi Sloveniji v vasi Vače. Ravno v zadnji številki »Rodne grude« sem videla to lepo nepozabno vas Vače. Kar mi je storiло, ko sem po tolikih letih zopet videla ta lepi nepozabni kraj, saj mi je iz rojstnega kraja ostala vsaka stezica v spominu. Vas priskrčno pozdravljam!

Elizabeta Cukjati

LISBON, OHIO

Pošiljam Vam 4 dolarje za dva nova naročnika »Rodne grude«. To so moji stari prijatelji. Vsi trije smo doma z Gorenjskega ter se nam zelo dopadejo slike iz tega lepega dela naše rojstne domovine.

Jacob Bergant

BOSWELL, PA.

Prilagam vsoto deset dolarjev za koledar in »Rodno grudo« in

sicer za koledar letnika 1956 in 1957 in za »Rodno grudo« za leto 1957.

S tem obveščam svojo vnukinjo Milko, da ima koledar in »Rodno grudo« plačano za leto 1957. Tudi za naše sorodnike sta »Rodna gruda« in koledar potrebna, saj je v njih mnogo lepega in zanimivega ter ju ravno tako težko pričakujejo kot mi v Ameriki. Lepo pozdravljeni!

Joseph Setinšek

RED LODGE, MONT.

Zopet pošiljamo tri nove naročnine na »Rodno grudo«. Naročnino pošiljam po poštni nakaznici. To so: Blaž Snyder, John Kosorok, in Frank Gasser, vsi iz Montane. Ne bom užaljen, če mi pošljete obvestilo o prejemu denarja. Skušal bom pogledati še v sosednjo naselbino za nove naročnike.

Kayton Erznožnik

ENGELWOOD, COLORADO

Poročam Vam, da sem prejel Vaše pismo. Enako sem prejel tudi prvi dve številki »Rodne grude« kakor tudi vezani letnik tega lista za lansko leto. Povem Vam, da se mi »Rodna gruda« zelo dopade, saj so samo slike vredne tiste denarje. Najlepa Vam hvala za pošiljke. Ko boste gotovi s koledarjem, mi pošljite dva izvoda. Vas najlepše pozdravljam vse pri Matici!

Jacob Skerlj

WAUKEGAN, ILLINOIS

Prejel sem dva izvoda »Rodne grude« ter Vam tu pošiljam celoletno naročnino. Glejte, da mi »Rodne grude« ne ustavite, sicer jo prečitam vseeno. Naročam tudi slovenski izseljenski koledar za leto 1957 in Vam ravno tako pošiljam naročnino. Za podporo »Rodni grudi« prilagam 1 dolar.

Vas vse lepo pozdravlja in Vam želi obilo uspeha

Gustl in Josephina Kozina

NEW CANAAN, CONN.

Pošiljam Vam štiri in pol dolarja za »Rodno grudo« in izseljenski koledar. Bila sem zelo zaposlena in potem tudi bolna, zato Vam nisem prej pisala. Upam in želim, da ste vsi zdravi in zadovoljni v Vašem uradu, kakor tudi g. Lojze Zdravje, kateri bo drugi mesec praznovati 65. obletnico. Želim mu, da bi se počutil kot, da bi bil le 35 let na tem svetu. Vas vse prav lepo pozdravljam ter ostajam vdana

L. A. Margon

VOICIGNE RAISMES, FRANCIJA

Prosim Vas, da bi poslali list »Rodna gruda« na naslov moje-ga sina, ki se nahaja v Parizu. Zna sicer le malo pisati in čitati v slovenščini, vendar ga zelo zanimajo slike iz Jugoslavije, ki jih »Rodna gruda« prinaša.

Prejmite lepe pozdrave

Angela Bostič

HILBBING, MINN.

Prejela sem Vaše pismo, za katerega lepa hvala, ter v katerem me vprašate, če bi prevzela zastopstvo za Vaš tisk. Zastopstvo z veseljem sprejemam in bom delala za oboje, kar bo v moji moči.

Ostajam s pozdravom!

Mary Kolar

MC. KEESPORT, PA.

Prejela sem list »Rodna gruda« in se Vam lepo zahvalim, ker jo zelo rada prebiram in pregledam slike iz Slovenije. Žal, iz moje lepe Štajerske je pa le malo kdaj v »Rodni grudi«. Doma sem blizu Loke pri Zidanem mostu. Če bo vse po sreči, upam, da se letos morda v avgustu mesecu vidimo. Prilagam naročnino za »Rodno grudo«, koledar bom pa poravnala osebno, ko pridem in se zglasim na Vašem uradu. Do takrat pa prav lepo pozdravljeni.

Josephine Ranzinger

LORAIN, OHIO

Prejela sem vse številke »Rodne grude«. Ravno tako sem prejela tudi koledar, katerega ste mi poslali. Pošiljam Vam 3 dolarje za »Rodno grudo« kot naročnino, en dolar pa naj bo za tiskovni sklad. Posebej Vam pošiljam 3 dolarje za koledar. Citam ga z veseljem ter je za mene velike vrednosti. Je zanimiv in vsebuje krasne fotografije.

Prejmite vsi prav iskrene pozdrave

Josephine Mahnič

RENTON, WASH.

Pošiljam Vam nakaznico za 6 in pol dolarja kot naročnino za »Rodno grudo« za mene in mojega prijatelja John Repovža iz Rentona in za prejeti Slovenski izseljenski koledar. Hvala Vam, in ne zamerite, če sem z naročnino kaj zakasnil. Ravno sedaj nimam dovolj časa za pisanje, pa Vam bom kdaj kasneje poslal kakšen dopis. S prijateljskim pozdravom!

Ignac Laush

LINTON, INDIANA

S tem Vam pošiljam 5 dolarjev kot naročnino za »Rodno grudo« za leto 1956. Prosim, da mi pošljete tudi letnik 1955, ako ga še imate. En dolar pa naj bo v darilo Slovenski izseljenski matici.

Pozdravljam vse v uradu!

Jennie Dolence

CLEVELAND, OHIO

Pošiljam Vam 5 dolarjev za »Rodno grudo« in Slovenski izseljenski koledar. Pol dolarja pa naj bo za nameček. Zelo sem zadovoljna z »Rodno grudo«, in kadar jo dobim, se mi zdi kot da sem jaz prišla v Ljubljano. Kaj rada gledam slike iz naše mile rojstne domovine. Srečni smo in veseli, da nam je nova domovina nudila dobrodoščilo in nam dala kruh. V 35 letih dela v Ameriki in kljub vsakovrstnim zaprekam v življenju nam ni ugasnila iskra ljubezni v srcu do svoje rojstne grude. Zato rada gledam slike in berem novice iz domovine. Sreča mi je bila dana, da sem obiskala svojega 80 let starega očeta, dve sestri in prijatelje l. 1955, zato pa se mi je želja za pot čez široko morje še bolj zakoreninila v mojem srcu. Vedno

se spominjam prijetnih uric, ki sem jih takrat preživela med svojci.

Zahvaljujem se Vam za Vašo dobrosrčnost, ko ste mi koledar poslali kar na moje poštenje...

Še enkrat srčna hvala za tako cenjeno ljubeznivost in spoštovanje do nas slovenskih izseljencev v Ameriki, in ravno tako Vam in rodno zemljo cenimo tudi mi.

S prijateljskim pozdravom

Mary Kajfež

GIRARD, OHIO

Bolj mi niste mogli ustreči, ko ste mi zaupali koledar za leto 1956. Tu Vam pošiljam 5 dolarjev, dva in pol za koledar, drugo pa je za »Rodno grudo«, ta naš toliko priljubljeni list, katerega tako radi beremo in gledamo slike iz krajev, ki so nam poznani.

Vas prav lepo pozdravljam in Vam želim obilo uspeha v Vašem delu.

Joe Škrobut

MASONTOWN, PA.

Vse Vas prav lepo pozdravljam in Vam želim v tem letu obilo zdravja in zadovoljstva, posebno pa veliko naročnikov za »Rodno grudo« in koledar. Zelo sem se ga razveselila, ko ste mi ga poslali za novo leto. Da Vam nisem takoj odgovorila, je bila kriva moja bolezen. In prav ta Vaš koledar mi je dal toliko veselja, da sem si kmalu opomogla k ozdravljenju. Vsega sem prečitala in Vam povem, da je vreden ne samo dva in pol, temveč 4 dolarje. Zato pa Vam štiri dolarje pošiljam. Ostanek pa naj bo za »Rodno grudo«.

Vas prav lepo pozdravlja ter se Vam še enkrat toplo zahvalim za poslani koledar.

Agnes Zadel

NORTH CHICAGO, ILLINOIS

Pošiljam Vam 11 dolarjev kot naročnino za »Rodno grudo« za mene in moji prijateljici Mary Debeljak in Frances Narat. Ostalo je pa za koledar od mene in Mary Debelak. Želim Vam, da bi vse po sreči prejeli.

Vas vse v uredništvu prav lepo pozdravljam. Morda se mi bo posrečilo dobiti kakega novega naročnika.

S pozdravom

Frances Gregorin

PUEBLO, COLO.

Pošiljam Vam MO v znesku 24 dolarjev kot naročnino za »Rodno grudo«, in sicer za štiri stare in tri nove naročnike in pa za koledarje starih naročnikom:

Natalija DOVGAN
Ludvik YAKŠE
Jože SMERAJC
Frank BREGAR
Frank MESOJEDEC
Mary PERKO
Margareta YAKLICH

Prav prijazen in topel pozdrav!

Ludvik Yakše

DEARBORN, MICH.

Prilagam ček v znesku 4.50 dolarja za letoletno naročnino »Rodne grude« in Slovenski izseljenski koledar. Koledar se mi zelo dopade in ako mi bo mogoče, Vam morda pošljem pozneje kratek članek.

Vsem pri Slovenski izseljenski matici prijazne pozdrave!

Mary Knez

DETROIT, MICH.

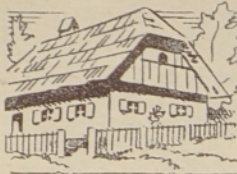
Pošiljam Vam 4 naročnine na »Rodno grudo« in za koledarje, skupno 78 dolarjev.

Radi pogledamo slike iz rojstnega kraja ter vse, kar se dogaja pri vas. Veliko nas je tu, ki nikoli ne bomo videli rojstne domovine.

Naj Vam opišem na kratko življenje slovenskih žena v Ameriki. Ko smo prišle v to deželo, nismo imele drugega kot nekaj obleke. Opravljati smo morale težka dela, in se učiti jezika. Dekleta so se omožila in morala trdo delati. Na hrani in stanovanju so imele moške, tako da so svojim možem pomagale vzdrževati svojo družino. Moški niso imeli stalnega zaslužka, nekateri so se večkrat selili iz kraja v kraj. To so bile večne težave. Ako je mož bil odpušen od dela, kje dobiti drugo delo? Tako so potekala leta. Zahvaliti se moramo predsedniku ZDA Rooseveltu, ki je delavstvo socialno zaščitil, jim omogočil boljše plače in tudi starostno podporo. Veliko pa nas je, ki tega ne bomo deležni. Vdove, katere smo izgubile svoje muže v času, ko socialne zaščite še ni bilo, potem pa opravljale delo, ki ni bilo pod socialno zaščito, in tudi vsi tisti, ki niso bili več zmožni za delo, a so še pri življenju.

Frances Lovšin

DOM IN DRUŽINA

Kadar nam želodec nagaja

Na željo mnogih naročnikov bomo na tem mestu pisali o raznih bolezenskih težavah, ki naš najbolj pogosto nadlegujejo. Začnimo danes kar pri našem »notranjem ministru« — želodcu, ki največkrat povzroča nekaterim večje, drugim pa spet manjše preglavice.

Najbolj pogosta želodčna nadloga je želodčni katar, ki je posledica zauživanja pokvarjenih jedi ali pa preobilne ali premasne hrane. Želodčni katar pa lahko povzročijo tudi razne bakterije in nekatera zdravila. Tudi tisti, ki ne poznajo prave mere pri uživanju dobre kapljice, dostikrat obolijo na želodčnem katarju. Alkohol se namreč usrkava neposredno skozi želodčno sluznico in v največji meri zavira pravilno delovanje sluznice.

Bolniki, ki trpe na želodčnem katarju, tožijo o bolečinah v želodcu in tudi v trebuhu. Imajo tudi glavobol, v ustih kiselkast okus in hude motnje v prebavi. Dostikrat tudi bruhamo.

Kako bolniku, ki ima želodčni katar, pomagamo? Predvsem se mora najprej strogo postiti in piti nekaj dni v določenih presledkih le neoslajen kamilčni ali lahek ruski čaj z limonovim sokom. Priporočljivi so tudi mlačni obkladki na želodec. Bolnik naj vsaj en dan leži. Ko se mu stanje nekoliko zboljša, mu damo polagoma tekočo kašnato hrano, za katero bomo navedli nekaj receptov.

Resnejše obolenje je zastarel *kronični želodčni katar*, ki ga povzročijo živčne motnje, prekomerno uživanje alkohola, razne infekcije itd. V začetnem stadiju izloča sluznica preveč kisline, kasneje žleze omagajo in se pokvarijo, tako da ima bolnik premalo kisline v želodcu ter izgubi tek, peče ga zgaga in vedno je napihnjen. Katar zdravimo s tem, da poiščemo vzrok in ga odstranimo. Poleg zdravlil, ki jih predpiše zdrav-

nik za ozdravljenje, je velikega pomena pravilna dieta, ki se je mora bolnik držati od 14 dni do 2 mesecev. Predvsem se mora držati diete v spomladanskih in jesenskih mesecih.

Bolečine v želodcu po jedi, občutek teže v želodcu, pehanje, dostikrat tudi bruhanje, so večkrat znak *razširjenega ali povešenega želodca*. Bolečine prenehajo, če takoj po jedi ležemo. Bolniki, ki imajo povešen ali razširjen želodec, naj jedo po šestkrat ali sedemkrat na dan in uživajo naj le gosto, redilno, lahko prebavljivo hrano in to v majhnih obrokih.

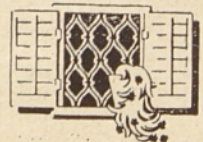
Za želodčnimi krči, ki nas največkrat napadejo sredi dela ali pa ponoči, se dostikrat skriva *rana v sluznici želodca ali dvanaajstnika*. Take rane nastanejo navadno med 30. in 50. letom in so bolj pogoste pri moških, kakor pa pri ženskah. Rane so različno velike, prodirajo lahko v globino, predvsem v trebušno slinavko, rade krvavijo, lahko pa tudi, če se pravočasno ne zdravi, popolnoma razjejo želodčno sluznico.

Kaj je vzrok želodčnim ranam? O tem so mnenja zdravnikov deljena. Največkrat nastane rana zato, ker želodčne stene izločajo preveč kisline. Vzrok prevelikega izločanja kisline pa je največkrat živčna razdražljivost. Kakor smo že omenili, so te težave največje spomladi in v jeseni. Bolniki, ki imajo rano na želodcu, dostikrat niti preveč ne tožijo. Včasih jih boli pod »žličko« takoj po jedi ali pa tudi precej časa po jedi, največkrat pa ponoči. Bolečina pa ni posebno huda in dostikrat prehaja tudi v križ tako, da se prav lahko zmotimo, da so po sredi kakšne druge bolezenske nadloge. Bolniki so navadno tudi zaprti. Rado se jim kiselkasto peha, če je kisline preveč, ali pa peče zgaga, če je kisline premalo. Appetit je dostikrat še precejšen, bolniki so tudi žejni in silj jih k bruhanju

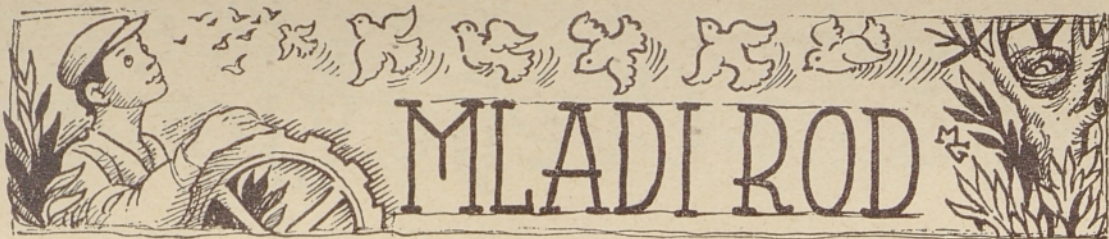
ali pa tudi pogosto bruhamo. Največkrat so bolečine šele takrat hujše, če je rana prodrla globlje, pojavljajo se pa večkrat tudi šele potem, ko se je rana zarasla in to posebno spomladi in v jeseni. Kadar je zaradi zarasle rane zožen prehod iz želodca v dvanaajstnik, takrat bolnik hrano bruha in pri tem hujša. V tem primeru je nujno potrebna operacija. Operacija je potrebna tudi pri tistih bolnikih, ki večkrat krvave iz ran, posebno pri tistih, ki opravljajo težja fizična dela. Prav tako je treba operirati bolnike z ranami, ki prodirajo v globino in povzročajo neznosne bolečine.

V začetku pa rane v želodcu in dvanaajstniku zdravimo in lahko tudi ozdravimo predvsem s telesnim in duševnim počitkom, s primerno dieto, s tem da odstranimo vzrok njegovega duševnega razburjenja, in s primernimi zdravili, ki jih predpiše zdravnik, katera zaustavljajo preveliko izločanje želodčnega soka in kisline oziroma nadomeščajo manjkajočo kislino. Velikega pomena je tudi to, da se bolniki točno drže predpisane diete in obrokov. obroki naj bodo redni in nikoli se ne smemo preveč najesti. Dieta naj obsega 5 do 6 dnevnih obrokov. Jejmo počasi in jedi dobro prežvečimo. Jedi ne smejo biti prevroče in tudi ne premrzle. Tudi kajenje ni priporočljivo za bolne na želodcu. Najbolje je, da ga popolnoma opuste, če pa tega na noben način ne morejo, naj vsaj ne kade na tešče ali med jedjo. Dobro je tudi, da bolniki po jedi ležejo ali vsaj počivajo pol ure. Sicer je pa priporočljivo gibanje na svežem zraku, če ni preveč utrudljivo.

(Po dr. Božena Zajec-Lavrič: Želodčne bolezni in njih dieta — priredila I. S.)

Vinko Möderdorfer

Mežiška dolina je bila nekoč jezero

Mežiška dolina od Kramarice pri Črni do Votle peči pri Guštanju, sedanjih Ravnah, je bila nekoč jezero. Med Mežico in Črno, kjer je sedaj topilnica svinca, je bilo jezero predeljeno v zgornje in spodnje jezero. Ljudje so prebivali v tistem času samo na južnem in severnem obrežju. Vsa pokrajina do Gosposvetskega polja je bila pokrita s črnim, temnim gozdom.

V Prevaljski kotlini je stal ob robu jezera na Temeljnovem vrhu grad. Graščakova hči je rada videla sina pliberškega graščaka. Graščak na Temeljnovem vrhu je bil toliko odvisen od svojega soseda v Pliberku, ker ni imel svojega pokopališča. Mrličje je spravljal v kamnito rakev in jih prevažal preko jezera v Pliberk. Del te rakve je pozneje odnesla voda ob ne-

kem neurju s Temeljnovega vrha k Brančurnikovemu mostu med Prevaljami in Ravnami. Ta del rakve je sedaj klopa pred Brančurnikovo gostilno.

Sin pliberškega graščaka je pogostoma obiskoval graščakovo hčer na Temeljnovem vrhu, a tudi ona je šla večkrat skrivaj v Pliberk. Nekoč je pri takšnem tajnem obisku utonila v jezeru. Grof se je zaobljubil, da bo sezidal cerkev, če bo našel truplo utopljene hčerke.

Jezero je izpodjedlo pri Ravnah skalo in izteklo. Grof je našel truplo svoje hčerke Marije v kraju, kjer stoji danes cerkev v Fari v Prevaljah. Izpolnil je dano obljubo.

UGANKE

*Skrat, ki gleda nas z nebá,
poseduje dva rogá;
spodnjega ima za brado,
gornjega pa za čelado.*

(Lunin krajec)

*Dvaintrideset piščancev
zmelje zorhan krožnik žgancev;
mož z lopatico rdečo
jih pomeče v prazno vrečo.*

(Zobje in jeziki — pa še žganci)

DOPOLNJEVANKA

*Mi smo fantje, pravi gadje,
jesti znamo sladko sadje;
nosimo lesene puške,
v usta bašemo pa ...
Znamo se srčno boriti,
ko je treba mleko ...
če se gre pa za klobase,
skočimo si tudi v ...
Ako je ta boj prevroč,
pride ata na ...
S šibo nam klobas naklati,
kar tako po zadnji ...
mi začnemo pa ...*

Juan Javiera

Čvetje v jeseni

V

Vsak dan v tednu smo spravljali otavo. Nalagali smo jo na voziče, s katerimi se je težko vozilo po slabih potih. Tu in tam smo se morali kar vsi podstaviti, da se ni voziček zavrtel po bregu. Trpeli smo in trudni smo légali spat.

Z nedeljo je prišel shod na Gori. Zjutraj je bila maša in ob desetih tudi. Kdor je bil zjutraj v cerkvi, je ostal potem doma. Kar je bilo mladega, je hitelo k desetemu opravilu.

Pri Presečnikovih sta najprej odrinila oče in mati s postavnostjo, ki je last pametnih ljudi. Nato sta odšla Danijel in Liza. Že v veži sta se prepirala, in ta prepir se je vlekel ž njima, ko sta bila že daleč od hiše. Danijel je hotel, da bi mu dala Liza nekaj denarja, Liza pa se je temu z vso odločnostjo ustavljala. Do Gore je hlapčič brez dvojbe iztisnil zahtevani goldinarček iz starikastega dekleta in gotovo je tudi, da ga je potem zapil.

Pred hišo sem čakal, da pride Meta. Sicer ni bilo dogovorjeno, da bodeva skupaj hodila. To pa se je samo ob sebi umelo; nikomur se ni čudno zdelo, ne očetu ne materi. Ni jo hotelo biti iz gorenje hiše, kjer se je nekje — kamric in čumnat je bilo tam gori vse polno — oblačila.

Kar se tiče moje osebe, sem jo bil zavil v oblačilce, času in kraju jako primerno. Posebno je bilo to oblačilce primerno kraju, ki leži — kakor veste — že pošteno visoko v hribih. Kdor lazi po hribih, mu je nositi posebno obleko, kar tudi veste. Že nekaj let sem lazil po gorah, zatorej mi v tem pogledu ni primanjkovalo ničesar potrebnega. Prav nič se mi ni čudno videlo, nasprotno, zdelo se mi je edino pametno, da sem paradiral pred Presečnikovo hišo, kakor bi se odpravljal na Begunjsčico ali na Kredarico. Na nogah sem rožljal z dobro zažebelnimi čevlji; méči pa sta tičali v sivih nogavicah, ki so segale do kratkih hlačic, bingljajočih mi okrog nagih kolen. Vsi ti krasoti se je pridružil še temen suknjič, zadaj narejen »na ploh«. Ni mi treba še posebej povedati, da mi je čepel na gla-

vi obrabljen in zasvaljkan klobuček, in sicer s krivci, kakor hribolazcu pristojé.

Živel sem v prepričanju, da sem jako pametno, jako okusno in predvsem tudi jako praktično oblečen. Ni mi prihajalo na misel, da sem podoba, kakor v teh krajih morda še nikdar nastopila ni in katere velika smešnost prebivalstvu ne bo odšla. Vtisom smešnosti so naši pogorci jako dostopni!

Končno je Meta vendarle prilezla iz hiše.

»Kje vendar tičiš?« sem se zajezil. »Na Gori že ,ta dolga' zvoni, midva pa se še odpravila nisva.«

»Dosti je še časa,« se je kratko odrezala, »pol ure, pa bomo gori.«

Takrat je opazila moje do kolen segajoče nogavice — dolge nogavice je smela v pogorju samo ženska nositi — bingljajoče moje kratke hlačice in moj od zadaj široki deski podoben suknjič, pa se je skoraj do tal sklonila, tlesknila z rokami in se nato začela na tak način smejeti, da so ji kar solze lile po licih.

»Kakšen si vendar? Vsa Gora se ti bo smejala! Kdo more s takim hoditi?«

In zopet se je spustila v smeh. Nič mi ni pomagalo: v največji hitrici sem se moral preobleči in odložiti hribolazniško svojo slavo. Samo posvaljkani klobuček je dobil milost v njenih očeh, in to zaradi krivcev, ki so bili deklju všeč.

Na drugo stran pa ne morem zamolčati, kako se je bil ta spaček sam oblekel in napravil.

Takrat v kmečkih hišah še ni gospodarila tista zoprna gosposčina, s katero se danes pačijo naša dekleta. Če se v Poljanah postaviš na brv pred cerkvijo, pa ti prihajajo z bluzami, in vrag naj me vzame, če ni vsako leto več klobukov na ženski strani. Na nogah, ki se včasih merijo z velikostjo čolna, pa se blesté beli ali še celo zelenkasti čevljički. Človek bi najraje skočil z brvi v Ločilnico, da bi mu ne bilo treba gledati, kako se deklice trudijo, da postanejo v mladih letih prave grdobe. Morda nam pridejo še srečni časi, ko bodo

Bili so kričači, ali korajžo so imeli samo v hitrih nogah...

naša dekleta s klobukom na glavi vodo nosila, v zadrgnjenih modrcih pa plela žito in korenje!

Meta te šege ni poznala. A kljub temu se je bila napravila, kot je napravljen oltar pri največjih cerkvenih slavnostih. Nosila je svetlosivo kambrikasto krilce, na katerem sta se počez vlekla dva v zobce nabrana rumena trakova, da se je videlo, kadar je korakala, kakor bi se vili po kambriku dve rumeni kači. Okrog obraza je imela modro rutico, ki jo je bila pod vratom prav lahko zavezala. Pri prvem koraku ji je zdrsnila na ramena, da se je v vsej krasoti odkrila lepa glava. Svetle lase si je bila prevezala s trakom iz črnega žameta, kar se ji je prav čedno podalo, skoraj še bolj kot glavnik iz rumene kovine, ki je gledal kot žareča krona izmed plavkastih kit. Mojo posebno pozornost je vzbujala zelenkasta surovosvilnata ruta, katero si je bila ovila okrog vrata. Ta vrat pa je cvetel izmed nežnih belih špic kakor »ženinček«, ki poganja v svečanu med belim snegom! Ta svilnata ruta je bila pripeta za tilnikom, da

se je ondi napravljala ljubka jamica, pripeta pa je bila tudi spodaj, kjer sta že silili na dan rožnati dve gredici, o katerih bi bila nepotrebna vsaka daljša pripomba. Kadar se je prestopila, so završala okrog Mete spodnja krila, in kadar je predaleč stopila, so se zasvetile nogavice in prikazali se čičemčki, prikladni vsaki gosposki nožici. Recite, kar hočete, bila je zala kot roža v maju!

Prav zelo sva morala pospešiti svojo hojo. Dospesvi k cerkvi, pa vendar nisva še prav nič mudila. Zbrana je že bila velika množica. Ta je postajala med štanti v bregu na levo od cerkve. Prodajala se je obleka, ponajveč pa sladke reči. Ali pred mašo se še ni kupovalo; še celo Veharjev Nace iz Delnic ni imel kaj posla. Stal je kakor rabelj tik klade, v katero je bila zasekana ostra sekira. Tu so se sekali štruklji. Če si uehko, pokonci postavljeno blago z enim udarcem presekalo, bilo je tvoje; če se ni posrečilo, moral si plačati, štrukelj pa je ostal Nacetu. To sekanje je tisti dan na Gori povzročalo največje zanimanje!

Skoraj med zadnjimi sta prišla Šimen in Luca. Ta je nosila pečo brez špic, nad obleko pa star rjavkast »raš«, ki je bil spredaj na dveh mestih nazaj pripet, da se je kazala rdeča podloga. Bila je to vroča, stara obleka za stare ženske in že tedaj precej redka.

Kakor dvoje plahih ščenét sta se približala cerkvenim vratom. Tam je Kalar, bled kot stena, odstopil od moških, s katerimi se je razgovarjal. Stopil je pred Šimna. Množica je takoj postala radovedna in pritisnila k mestu, kjer sta stala Kalar in Skalar. Luca je v strahu zanihala: »Za božje rane, vsaj pred cerkvijo nama daj mir!«

Oni pa je razločno in glasno spregovoril:

»Krivico sem ti delal in sedaj mi v imenu svete Trojice odpusti in pozabi!«

Šimnu se je povесila čeljust in lovil je Kalarjevo roko:

»Vse je pozabljeno, Luka, vse je pozabljeno! Hvaljen bodi Jezus Kristus!«

Množica je napravila prostor in z roko v roki sta prekorčila prag gorske cerkve. Ves čas je Šimen ponavljal: »Vse je pozabljeno, vse je pozabljeno«, Luca pa je od nekod iz obleke potegnila molek ter premikalala med prsti debele njegove jagode.

To je bila prva senzacija shoda na Gori. Druga je nastopila po maši. A bila je manj gniljiva in zame nečastna.

Gorska cerkev je bila že v otroških letih vrhunec mojim željam. In res, ko sem dobil prve hlačice, me je vlekla mati na malega šmarna dan na Goro. Težko sem hodil, žejo sem trpel, a vse je bilo pozabljeno, ko me je mati v cerkvi tik sebe imela. Veroval sem v nebesa in mislil sem, da sem tisti dan vsaj v prednebesih.

Globoko me je zanimala ob strani na zidu velika freska, kjer je gonil sv. Jurij konja proti velikemu zmaju. In ta zmaj — prava peklenska prikazen — je bila zame najpomembnejša točka. Še bolj sem ga občudoval kakor devico, ki je tičala za zmajem ter kazala največjo grozo. To devico naj bi bil rešil sv. Jurij s svojim naskokom. Legenda sv. Jurija se je predstavljala torej v največji naivnosti, a kljub temu zelo dobrodejni naivnosti.

Mogočno konkurenco tej sliki pa je ustvarjal veliki oltar, na katerem je kraljevala Naša gospa z Gore. V zidu za oltarjem je bilo napravljeno okno iz rumenega

stekla in, kadar je sonce zasijalo, je bilo videti Marijo, kakor bi se kopala v samem zlatu. Po moji takratni sodbi se sploh ni moglo na svetu kaj lepšega nahajati.

Ko je nato stopil pred oltar mašnik v srebrnem plašču, ko se je po božjem hramu kadila vonjava in so na koru zapele pevke, sem bil trdno prepričan, da prebiva v naši sredi Bog in da bo njegova mati zdaj in zdaj stopila s trona, ki je bil obdan z rumenimi sončnimi žarki.

Tudi danes je bila cerkvica polna. Na steni je še vedno reševal sv. Jurij svojo devico in na čeladi je še vedno nosil velika štrucova peresa. Tudi mati božja je kraljevala v svojem zlatu. Od oltarja so se kadile vonjave in na koru je pela Žganjarjeva Urša: »Ko v jasnem pasu primiglja...« Kje pa so bili moji nekdanji občutki?

Sv. Jurij se mi je videl, da je slabo slikan, in devica, ki jo je reševal, je imela pravzaprav obraz brez vsakega življenja. Mati božja v svojem rokokojskem tronu je bila slabo izrezljana in prekričeče z barvami prevlečena. Vrhu tega je bil nerodni cerkovnik ubil rumeno šipo v oknu, da se je videla luknja, ki je močno motila zlati svit okrog sv. Device. Žganjarjeva Urša pa se je včasih bolj drla nego pela.

Žal, da ni dano človeku, da bi ostal otrok vse svoje življenje!

(Nadaljevanje prihodnjič)

POIZVEDBA

Iščem svojo polsestro **Pavešič Heleno**, rojeno l. 1918 ali leto pozneje v mestu Barberton, Ohio, USA. Njena in moja mati Frančiška je imela dekliški priimek **Rebolj**. Moj oče, ki se ga starejši izseljenci v mestu Barberton prav gotovo še spominjajo, je bil **Matija Suhadolnik** in je leta 1918 umrl na španski bolezn. Po očetovi smrti se je moja mati Frančiška Suhadolnik ponovno poročila z rojakom Pavešičem. V letu 1920 je odšla moja prava mati z menoj, mojo sestro Francko in polbratom Matevžem iz Barbertona v Slovenijo. Od tedaj nisem imel z mojo polsestro Heleno in očimom Pavešičem, ki sta ostala v Barbertonu, nobene druge zveze razen enega pisma, ki sem ga prejel iz Barbertona v letu 1935. Vem tudi še to, da je bil v Barbertonu moj krstni boter Župec Jernej, doma iz Matene pri Ljubljani.

Hvaležen bom za kakršne koli podatke o moji polsestri **Heleni Pavešič** in mojem očimu **Pavešiču**, ki jih lahko sporočite Slovenski izseljenski matici v Ljubljani, Cankarjeva 5/I ali na moj naslov: **Matija Suhadolnik, Zlato polje — blok DES — Kranj, Slovenija**.

POZOR!

*Rojakom iz evropskih dežel,
ki bodo letos obiskali domovino*

Na splošno željo rojakov, ki bodo letos obiskali domovino in se želijo obenem udeležiti tudi prireditve Izseljenskega tedna, bo odhod **transporta iz Metz** 5. avgusta 1956 v dopoldanskih urah. Povratek te skupine z odhodom iz Ljubljane pa bo 29. avgusta 1956.

Rojaki, ki se bodo udeležili tega obiska, naj se prijavijo: Jugoslovanskim izseljenskim društvom v Merlebach-Freyming, Jeane d'Arc, Tucquegnieux, La Machine, Giraumont in Aumetz. Iz krajev, kjer ni društev, pa naslednjim poverjenikom:

Gornik, 52 Cité Ida, St. Marie aux Chênes, Moselle

Kogoj Stefan, 85 rue Marcel Habets Bouligny, Meuse

Cigoj Peter, 3 a Rue de Strasbourg, Creutzwald, Moselle

Belina, 3 a Rue Square Maire Lang, Stiring-Wendel, Moselle

Ujevič Nikola, 25 Rue Chambièrè, Metz, Moselle

Drugi pa naj se prijavijo:

Jugoslovanskemu generalnemu konzulatu 16 Rue Erckmann Chatrian, Strasbourg, Bas Rhin.

Prijave bodo navedeni sprejemali do 30. junija letos. Prijavljenec mora vplačati 9000 frankov, otroci do 10 let polovico, do 4 leta je voznina brezplačna.

NASI PROIZVODI:

Surovi cink — min. 97,80 % Zn
Cinkov prah — 97,0 % Zn total
Rafinirani cink — min. 98,70 % Zn
Fini cink — min. 99,75 % Zn
Redestilirani cink — min. 99,85 % Zn
Cinkova pločevina raznih dimenzij
in formatov
Cinkovi protektorji za kotle
Cinkove pralnice valovite
Avtotopijske plošče
Offset plošče
Zveplena kislina 60° Bè
Cinkovo belilo — zlati pečat
beli pečat
zeleni pečat
rdeči pečat

Kromov galun
Natrijev hidrosulfit
Natrijev sulfid — surovi
Natrijev sulfid — čisti
Cinksulfat
Natrijev silikofluorid
Barijev sulfid
Zelena galica
Litopon
Ultramarin
Svinčeni minij 50 %
Svinčeni minij 32 %
Svinčena glajenka čista
Superfosfat
Modra galica
Metalit

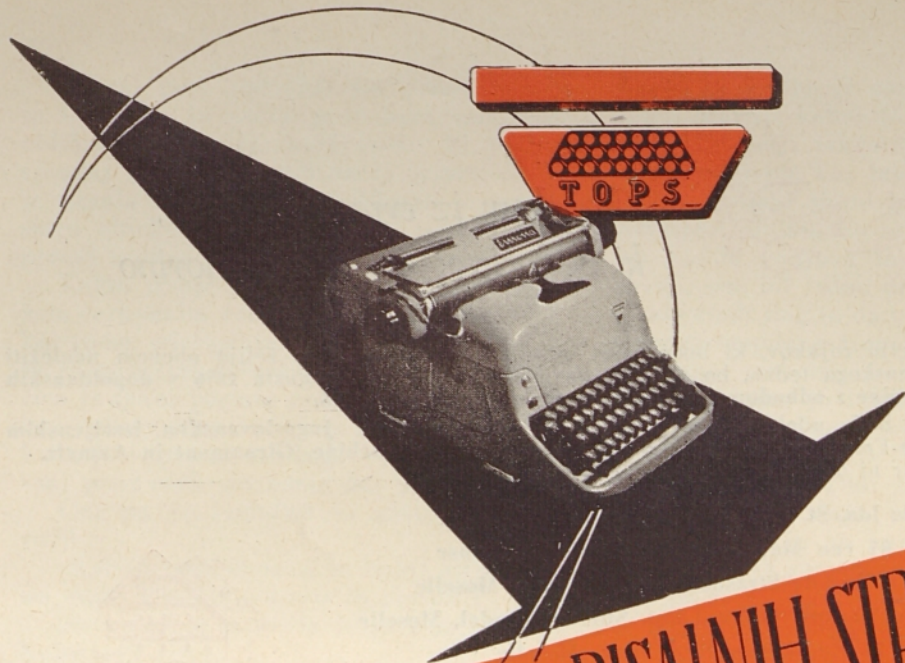
**Metallurško
kemična
industrija**

Telefoni: 20-41, 20-42, 20-81, 20-82
Brzjavni naslov: Cinkarna Celje
Železniška postaja: Celje — Industrijski
tiri Cinkarne

**CINKARNA
CELJE**

*V valjarni uslužnostno valjamo tudi svinec,
kosiler in srebro*

TOVARNA PISALNIH STROJEV

Ljubljana, Trubarjeva cesta 72
Telefon: 22-225, 382-255

Izdeluje pisalne stroje pisarniškega tipa „Emona“ z valjem 29 cm in z valjem 43 cm

Rojaki v tujini!

Ko pridete na obisk v svojo staro domovino
se oglasite v najbližji poslovalnici
turističnega podjetja

PUTNIK SLOVENIJA

Direkcija Ljubljana, Titova 4

Tudi letos smo vam pripravili
posebna krožna potovanja

„Po naši lepi svobodni domovini“

na katerih boste spoznali lepote
stare domovine, njeno življenje in izgradnjo

ZAHTEVAJTE NAŠE PISMENE PROGRAME!

Vsa pojasnila dobite tudi pri:

Slovenski izseljenski matici, Ljubljana, Cankarjeva 5